

Til

Landbruks- og matdepartementet

Postboks 8007 Dep.

0300 Oslo

postmottak@lmd.dep.no

Fra

NOAH – for dyrs rettigheter

Dronningens gate 13

0152 Oslo

siri@dyrsrettigheter.no

Dato: 20.11.2021

NOAHs høringsuttalelse om endring i hundeloven

NOAH - for dyrs rettigheter vil med dette gi sitt høringssvar til forslag om endringer i lov av 4. juli 2003 nr. 74 om hundehold (hundeloven).

NOAH mener forslaget til endringer i hundeloven representerer en bedring av dagens rettstilstand på flere viktige områder. Fra å være en lov som i liten grad anerkjenner hunders egenverdi, fremmer forslaget større toleranse og forståelse for hunders individuelle behov og naturlige atferd, og tydeliggjør samfunnet og hundeeiers rolle i å forebygge uheldige hendelser og skader, gjennom økt kunnskap og forståelse. Samtidig som forslaget innebærer en forbedring, er det også flere viktige punkter som gjenstår for at loven skal legge til rette for rettssikkerhet for hunder og deres eiere. NOAH foreslår nedenfor ytterligere forbedring av loven i våre kommentarer.

Innledningsvis vil NOAH også påpeke at vi har kommentert en del punkter grundig som vi ikke tidligere har hatt vekt på. Disse gjelder jakthunder. NOAH har i forbindelse med andre arbeidsområder erfart at jakt og jakttraining med løs hund er svært problematisk for ville dyr, også i yngletiden. Disse forhold reguleres også i hundeloven, og kommenteres derfor ifm høringen, selv om det også gjelder revidering av viltloven.

Generelt om lovens system/oppbygging

NOAH mener at lovens bestemmelser burde struktureres på en måte som tydeliggjør at hovedformålet er å forebygge uheldige hendelser og skader. Man må kunne lese ut fra lovens struktur at forebygging står i sentrum. For å oppnå dette burde loven operere med et klarere skille mellom de tiltak som iverksettes for å unngå at uheldige hendelser og skader inntrer, og de administrative tiltak som skal iverksettes etter slike hendelser allerede har oppstått. NOAH foreslår en oppbygging som har likhetstrekk med dyrevelferdsloven, hvor alle administrative sanksjoner er samlet i et kapittel.

Paragraf 10 om løse hunder burde ikke stå i et selvstendig kapittel. Paragrafen omhandler sikring av hund og hører inn under kapittel 2.

Kapittel 5 burde regulere alle inngrep og virkemidler i akutte situasjoner, inkluderer politiets inngrep ved akutt fare etter § 17 a.

Loven burde inneholde et eget kapittel om forebyggende virkemidler. Et eget kapittel om dette temaet er viktig for å tydeliggjøre hovedformålet om forebygging, og bidrar til et klart skille mellom de uheldige hendelser som

allerede har oppstått og de virkemidlene som kan iverksettes for å forebygge at slike hendelser oppstår. Derfor foreslår NOAH at tittelen på kapittel 6 endres fra “sikkerhetstiltak mot problematiske hundehold” til “forebyggende virkemidler”. Herunder hører §§ 17, 19, 20 og 21.

I forhold til § 17 om politiets forebyggende virkemidler, mener NOAH at konsekvensene av at personen ikke har etterkommer pålegg, og andre håndhevende virkemidler (§ 18, § 18a, § 22) bør reguleres i kapittel om administrative tiltak og sanksjoner. I dyrevelferdsloven er dette regulert i § 32 (gjennomføring av pålegg, midlertidige vedtak osv.), § 33 (forbud mot aktiviteter omfattet av loven), § 35 (tvangsmulkt). Også paragrafen om behandling av personopplysninger (§ 23) passer bedre i kapittel om administrative tiltak.

Paragrafene 18 og 18 a omhandler hvilke administrative virkemidler som skal iverksettes etter en uheldig hendelse eller skade har inntrefft, og burde plasseres i kapittel 7 om administrative virkemidler mm. Bestemmelsen må ha fokus på hvorvidt hunden utgjør en fare i fremtiden, og hvilke administrative virkemidler som eventuelt må iverksettes for å avhjelpe denne faren. Det er viktig å skille mellom vurderingen av hva som har skjedd og hvordan dette eventuelt kan straffes etter § 28, og vurdering av om den konkrete hunden er en fare i fremtiden. Et slikt skille vil også bidra til å forenkle og tydeliggjøre vurderingene som skal foretas etter loven. Et slikt skille er vesentlig fordi avlaving ikke må gis som «straff» - de bør kun være knyttet opp mot en situasjon hvor ingen andre virkemidler kan avhjelpe eventuell fare i fremtiden. Det bør imidlertid være klart at slik det med gammel lov er praktisert; at man rutinemessig går rett til avlaving og postulerer at «ingen andre tiltak» er tilstrekkelige, ikke er i tråd med god skikk om virkemiddelbruk.

Det er skrevet i høringsnotatet på side 99 at mange av virkemidlene for omplassering salg og avlaving av hund er tatt inn i de enkelte bestemmelsene i loven og at det kan derfor synes som en unødvendig dobbeltregulering å liste dem opp i § 24. NOAH foreslår at også at struktur av loven tilpasses innholdet av kapitlene og de ulike bestemmelsene, på en lignende måte som dyrevelferdsloven hvor administrative bestemmelser og sanksjoner er samlet i et eget kapittel etter de materielle bestemmelsene i foregående kapitlene.

NOAH mener at en slik oppbygning av loven er bedre i samsvar med den nye tilnærmingen hvor forebygging av skadehendelser står sentralt.

På denne bakgrunn foreslår NOAH følgende endringer i lovens struktur. NOAH gjør oppmerksom på at vi her ikke har implementert endringsforslag til overskrifter til de ulike paragrafene - dette gjøres senere. Kapitlene er gjengitt slik de er i departementets utkast. NOAHs struktur-forslag (f.o.m. kap. 2):

Kapittel 2. Sikring av hunder

§ 4. Alminnelige regler om sikring av hund. Vilkår for å la hund være løs

§ 5. Forbud mot å gå fra bundet hund

§ 6. Sikring av hund ved båndtvang m.m

§ 7. Særlig om sikring av hund der tamrein beiter

§ 8. Særlig om hundedressur, jakt og fangst

§ 9. Unntak fra sikringsreglene

§ 10. Løse hunder

Kapittel 3

*Kapittel 4. **Kapittel 3. Ro og orden, antall hunder***

§ 11. Ro og orden mv.

§ 12. Antall hunder i en husholdning

§ 13. Merking av hunder

~~Kapittel 6.~~ **Kapittel 4.** Forebyggende virkemidler

~~§ 17~~ **§ 14.** **Politiets forebyggende virkemidler**

~~§ 19.~~ **§ 15.** Farlige hunder

~~§ 20.~~ **§ 16.** Unntak fra reglene i § 19

~~§ 21.~~ **§ 17.** Krav til godkjenning for å ha med

~~§ 23.~~ **§ 18.** Behandling av personopplysninger

Kapittel 5. ~~Personers~~ **Rettigheter og plikter i nøds- og faresituasjoner**

~~§ 14.~~ **§ 19.** Inngrep på stedet mot hund som jager eller angriper mv.

~~§ 14.~~ **§ 20.** Hund som utgjør klar fare for husdyr, tamrein og hjortevilt

~~§ 16.~~ **§ 21.** Plikt etter at inngrep er gjort mot hund etter §§ 14 og 15

~~§ 17~~ **§ 22.** **Politiets inngrep ved akutt fare**

~~Kapittel 7.~~ **Kapittel 6.** Administrative virkemidler, straff og erstatning

~~§ 18~~ **§ 23.** **Avliving eller omplassering av en hund etter angrep eller skade på menneske**

~~§ 18~~ **§ 24.** **Avliving eller omplassering av en hund etter angrep eller skade på tamrein, husdyr, hjortevilt eller andre hunder.**

~~§ 22~~ **§ 25.** **Forbud mot at en person skal kunne ha med hund å gjøre**

~~§ 24~~ **§ 26.** **Politiets forvaring av hund**

~~§ 24~~ **§ 27.** **Overtredelsesgebyr**

~~§ 25~~ **§ 28.** **Saksbehandling, overprøving og iverksetting av vedtak**

~~§ 26~~ **§ 29.** **Ansvar for kostnader**

~~§ 27~~ **§ 30.** **Erstatningsansvar**

~~§ 28~~ **§ 31** **Straff**

...

Bestemmelsene vil i det videre kommenteres i den rekkefølge og med det paragrafnummer som fremkommer av departementets høringsnotat.

Gjennomgang av de enkelte bestemmelser med kommentarer

Hundeloven § 1 Det sivile samfunns ansvar, lovens formål og forholdet til annen lovgivning

§ 1. Lovens formål, og forholdet til andre lover

Enhver i det sivile samfunn har ansvar innenfor lovgivningens ramme å utøve og legge til rette for et positivt og samfunnsgagnlig hundehold, til glede for samfunnet og den enkelte hundeholder.

Loven har til formål å bidra til å fremme et hundehold som ivaretar hensyn til sikkerhet, trygghet, alminnelig ro og orden. Hunder skal behandles og bli ivaretatt på en slik måte som overensstemmer med og tar hensyn til deres natur. Det skal tas hensyn til de omstendigheter som er nødvendige for å forebygge at hunder kan forårsake skader eller ulemper i samfunnet.

For hundeholdet gjelder også bestemmelser i annen lovgivning, bl.a. de alminnelige reglene i dyrevelferdsloven, matloven og granneloven, og dessuten særskilte regler om båndtvang med mer hjemlet i naturmangfoldloven, hundehold eller dyrehold f.eks. i husleieloven.

§ 1 a Virkeområde

Loven gjelder med de begrensninger som følger av avtale med fremmed stat eller organisasjon for norsk landterritorium, territorialfarvann, i norsk økonomisk sone, på norske fartøy og luftfartøy.

NOAH mener endringene i formålsparagrafen er viktige steg i retning av en lov som tar sikte på å harmonisere hundehold og samfunn. Endringene sender et klart signal om en holdningsendring i loven. Fra å være en lov mot hunden, anerkjennes nå hundens verdi for samfunnet og at hensynet til hunden er sentralt for anvendelse av loven. Hovedfokus er ikke lenger hvilke tiltak man kan iverksette mot hunden som individ, men hvordan man kan sørge for at hunder ivaretas på en måte som sikrer at skader og ulemper i samfunnet ikke oppstår. Det er veldig bra at det hundefaglige perspektivet og forebyggende tiltak gis en sentral plass i loven. Det er også vesentlig at verdien av hunden i samfunnet og nærheten til dyr, anerkjennes.

Hundeloven § 2 Definisjoner

§ 2 Definisjoner

I denne lov forstås ved

- a. *en hundeholder: den som eier eller har tatt omsorg for eller hånd om en hund for kortere eller lengre tid;*
- b. *barn: personer under 12 år*
- c. *husdyr: storfe, sau, geit, hest, gris, fjærkre og andre produksjonsdyr*
- d. *betydelig skade på menneske:*
 1. *flere dype, punktformede sår, som når dypt ned i underhuden eller penetrerer ned i muskulatur; det skal tydelig fremgå, at der er tale om flere bitt, og at det er foregått med noen voldsomhet,*
 2. *utrivning (dyp flenge) i underhud/muskulatur (altså ikke kun i huden/skinnet),*
 3. *bittlesjoner, som medfører tap av vev*
 4. *bittlesjoner, som medfører døden, uten at bittet i seg selv har gitt anledning til skader av en karakter som er beskrevet i de tre foregående punkter*
 5. *ved bitt på hode og hals skal det mindre til for at kriteriene i de tre første punktene anses oppfylt.*
- e. *betydelig skade på husdyr, hunder og andre dyr:*
 1. *flere dype, punktformede sår, som når dypt ned i underhuden eller penetrerer ned i muskulatur; det skal tydelig fremgå at det er tale om flere bitt, og at det er foregått med noen voldsomhet,*
 2. *utrivning (dyp flenge) i underhud/muskulatur (altså ikke kun i huden/skinnet),*
 3. *bittlesjoner, som medfører tap av vev, likevel ikke hakk i andre hunders øre,*
 4. *bittlesjoner, som medfører døden, herunder situasjoner, hvor en hund rusker en annen hund til døde, uten at bittet i sig selv har gitt anledning til skader av en karakter som beskrevet i de foregående tre punkter*
 5. *utmattelse, kasting av foster eller at kalv og mordyr skilles som følge av jaging*
- f. *angrep: en målrettet bevegelse mot et annet dyr eller et menneske, der handlingen objektivt sett er egnet til å skremme eller skade.*
- g. *ensidig angrep: Et angrep som ikke kan ses som en direkte følge av en handling utført av et menneske eller et annet dyr*
- h. *jage: hunden springer målrettet etter ett menneske eller ett eller flere dyr*
- i. *klar fare: Med klar fare menes at hunden enten fortsatt gjør utfall, eller at hendelsesforløpet tilsier at den vil angripe igjen dersom ikke situasjonen løses opp. I «klar fare» ligger det da også at et mulig angrep ikke lar seg avverge ved å fange hunden inn, eller at situasjonen kan roes på annen måte, slik at for eksempel eier eller annen hundekyndig kan komme til stedet og ta hånd om hunden.*
- j. *nødvendig kompetanse: den kompetanse som er nødvendig for å ivareta aktsomhetskravet*
- k. *naturlig adferd: naturlig atferd er atferden arten utfører i sine naturlige omgivelser. Slik atferd har alltid en funksjon, men noen typer atferd har dyret også behov for å utføre selv når atferden ikke lenger er funksjonell.*

NOAH er positive til at man har gjort en grundigere jobb med definisjonsarbeidet i lovforslaget. Klare definisjoner med objektive kriterier kan bidra til økt forutsigbarhet og likebehandling, samt større forståelse for dyrs adferd.

Allerede her vil NOAH også bemerke at det er svært viktig at begrepet «utrygghetsfølelse» er tatt ut av loven. Utgangspunktet for vurdering av hunders adferd må være hvordan en person med kunnskap om normal hundeatferd ville oppfattet situasjonen og hundens atferd. Krav til aktsomhet og kunnskap om hunders naturlige atferd har fått økt fokus i forslaget til den reviderte loven, og det er positivt at dette også klargjøres i definisjonsparagrafen.

Imidlertid er det problematisk at begrep som kan føre til det mest inngripende tiltaket - avliving - ikke er definert. Begrepet «skade» er ikke definert, kun «betydelig skade». Dette *kunne* vært i orden, så lenge «skade» som *ikke* er «betydelig skade», ikke kan føre til avliving. Men selv omplassering (selv om det for hunden er langt bedre, og i noen tilfeller fordelaktig sammenlignet med å bli hos eier), er også et inngripende tiltak, og det burde også være en nedre grense for hva slags skade som kan forårsake dette. Kan man for eksempel risikere å bli fratatt hunden hvis den hopper opp for å hilse og forårsaker «skade» på en bluse? NOAH mener «materieell skade» ikke bør omfattes av begrepet i det hele tatt, og at skade som sådan bør være relatert til reelle bitt - ikke tilfeldige berøringer med klo eller at man snubler/kolliderer med hunden og faller. Skader som er oppstått i møte med hund som kunne oppstått i møte med «hva som helst», må håndteres på samme vis som skader påtruffet eier alene. For eksempel hvis man detter som følge av at man snubler i hunden eller i hundens bånd, bør det håndteres på samme vis som om man dette fordi man snubler i noens trillevogn/skistav/veskereim. Det er ikke et «problem» knyttet til hundehold som sådan. Skade bør heller ikke inkludere «psykisk skade», da dette vil variere svært og ikke avhenge av hunden og faktisk risiko, men av skadelidtes forutgående egenskaper som frykt for hund og lignende. Materieell og psykisk skade vil da falle under ulempe.

Slik loven står nå er det imidlertid ikke i orden, da «skade» nevnes i mange paragrafer - ikke minst i de inngripende sammenhengene i §§ 17,18, 18 a. «Betydelig skade» nevnes kun i forbindelse med definisjon, akutt fare og i §18 i forbindelse med forhåndsvurdering av inngrep.

NOAH mener primært at man bør ta vekk «skade» som begrep der dette settes i sammenheng med åpning for avliving, i loven for øvrig. Men vi mener sekundært at skade bør defineres - det gjør det imidlertid ikke mindre viktig å endre senere paragrafer i loven, slik at ikke små og ubetydelige skader fører til avliving.

Imidlertid kan det være viktig å presisere at «skade» skal føre til andre tiltak for å bedre hundens situasjon - fordi bitt faktisk er et signal fra hunden om at noe er galt. Det kan være noe galt kun i situasjonen der og da (noen forårsaker akutt smerte på hunden), men det kan også være signal om fysisk sykdom/uhelse, uegnet miljø m.m. - dvs dyrevelferdsproblemer som bør tas tak i. For eksempel viste en studie sammenheng mellom bitt og hudsykdom med kløe/infeksjon.¹ Det er svært viktig å avdekke for eksempel vanskjøtsel, da vanskjøtsel/mishandling/isolering fra positiv kontakt av hunder er en risikofaktor for alvorligere hendelser.² Dette er risikofaktorer som ikke forsvinner ved å avlive hunden, men som følger eier og risikerer å utsette stadig nye hunder for risiko.

Vi deler departementets syn på at «vesentlig skade» burde endres til «betydelig skade» og dermed løsrives fra straffelovens definisjoner. At begrepet vurderes ut fra tydelige, objektive kriterier knyttet til bittets alvorlighetsgrad er en viktig endring. NOAH mener imidlertid at det kan være problematisk å definere mindre alvorlige skader som betydelige kun fordi de er situert i ansiktsregionen. Bitt i ansiktet er ikke nødvendigvis uttrykk for at hunden «sikter etter» ansiktet, men kan i like stor grad være en forsvarsrefleks fordi mennesker stikker ansiktet bort til hunden på en truende måte. Det er også ofte ansikt som vil være i «front» dersom noen detter

¹ «Risk Factors for Dog Bites - An Epidemiological perspective», Newman et al, in "Dog bites", Mills og Westgarth, 5mPublishing, 2017

² <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24299544/>

over hunden og skremmer/skader den. Imidlertid vil ansiktets følsomhet i seg selv føre til at bitt som ikke er «ment» så harde at kriteriene i punktene ville vært oppfylt et annet sted på kroppen, lettere føre til at de oppfylles i ansikt/hals. NOAH er også skeptisk til å koble kombinasjonen «barn» og «ansiktsregion» til en forestilling om at hunder som forårsaker slike bitt er eksepsjonelle og har utført en «betydelig skade». Selv om skaden for barnet naturligvis er alvorlig både fordi barn er mer følsomme, og pga den psykologiske komponenten, gjør en «farliggjøring» av hunden i slike situasjoner lite for å forstå og forebygge slike skader. Faktum er at barn som oftest blir bitt nettopp i hode/halsregionen, og forskning viser at dette handler om barnets naturlige adferd; barn viser særlig interesse ved å nettopp stikke ansiktet borti/ berøre med nesen «objektet» de er interessert i. Særlig svært små barn viser interesse ved å stikke ansiktet helt inntil ting som beveger seg/er nye.³ Denne adferden skjer også svært raskt, hvis man ikke nettopp er oppmerksom på den. For hunden kan en rask bevegelse hvor barnet plutselig har sitt ansikt helt oppe i ansiktet til hunden, oppleves meget ubehagelig - også for en godt sosialisert og «normal» hund. Det er neppe noen løsning på dette problemet å basere seg på at samfunnet kun skal tolerere hunder som har så avvikende adferd at de ikke vil reagere på denne type «invaderende» adferd, men heller forebygge ved å skape bevissthet rundt adferden (hos barnet) og hindre den ved læring/ påpassing. Hvis det blir like vanlig å passe på at toåringen aldri krabber oppi ansiktet til hunden, som at hun ikke krabber ut i veien, kan man åpenbart forebygge mange bitt fra familiehunder.

Når det gjelder definisjon på betydelig skade relatert til dyr, er det også problematisk å inkludere skille av mor/unge. Å skille mor og unge er selvsagt svært problematisk, men det kan være tilfeldigheter som gjør at dette skjer, og ikke hundens jaging i seg selv. NOAH har også foreslått definisjon på «skade» relatert til dyr, for å presisere at dersom det ikke foreligger bitt, bør dette anses annerledes. «Skade» brukes også i forhold til dyr, men konteksten er «jage og skade» og vil derfor være mer presis enn «skade» i forhold til mennesker. Det bør likevel begrenses til bitt, slik at ikke lekeadferd faller inn under avlivingsgrunn - selv om lekeadferd overfor andre dyr kan være uønsket.

NOAH bemerker at man har tatt utgangspunkt i dansk lov for definisjon av betydelig skade (men lagt til område på kropp, hvilket NOAH som sagt mener er feilslått, da dette ofte ikke vil ha mest med hundens «farlighet» å gjøre, men heller skadelidtes adferd). I nåværende lov har begrepet «skade» blitt brukt i svært vid sammenheng - og i flere saker har man sett at ordet «bitt» brukes fordi det foreligger en eller annen form for skade, også uten at bitt faktisk er identifisert. «Mouthing» (å «holde» for eksempel en arm i munnen uten presse med tennene) anses ikke som bitt. Videre skilles det mellom bitt med skadeintensjon (som også kan være fryktbasert, selvforsvar etc), og bitt i lek. Det er også viktig å vite at «agresjon» som sådan i form av avskrekkende adferd, glefsing e.l., ikke gjør en hund «farlig» (kan være frykt, uoppdragenhet m.m.).

Når det gjelder «angrep», deler NOAH departementets syn på at “krenkelser av bagatellmessig art ikke vil være å anse som et angrep”. Dette bør inkludere situasjoner som at en hund står i veien for noen, hopper opp for å hilse etc. Som uttrykt av departementet burde ikke enkeltpersoners subjektive opplevelser være avgjørende for hva som anses som et “angrep”. Imidlertid er ikke NOAH enig med departementet i at «motivet bak» hos hunden er uten betydning. Motivet er *svært viktig*. Ikke som en del i å fordele «skyld», men for å finne riktig tiltak til riktig hendelse. Når en bite-episode skjer, og en hundetrener skal evaluere mulige tiltak, er nettopp hensikten hos hunden helt essensielt. Hvis hunden mente å leke, og grep fatt i en arm fordi den egentlig hadde til hensikt å gripe fatt i en pinne, er det selvsagt en helt annen tilnærming til trening enn hvis hunden er redd og grep fatt i armen fordi den kan ha vært redd for å bli slått. «Motivet» hos hunden kan også avdekke andre forhold - som for eksempel mishandling av hunden. Når det gjelder definisjonen av «angrep» er denne senere i loven koblet opp i mot avlving og ellers ulovlige handlinger mot hund. Da blir det igjen essensielt å faktisk skille mellom en episode der hunden «målrettet» beveger seg mot noen for å hilse/leke - eller for å skade. Og også i situasjon hvor det er snakk om angrep *for skade*, er det viktig å avdekke hva hunden egentlig kan ha følt om situasjonen, for å vurdere egnede tiltak. Eksempelvis kan en hund angripe for å «skade» i form av «bitt» i luften for å skremme bort noe

³ «Children and Dogs - Risk and Effective Dog Bite Prevention”, Meinst, in “Dog bites”, Mills og Westgarth, 5mPublishing, 2017

hunden tror er en farlig inntrenger, fordi hunden vil beskytte en (i hundens øyne) sårbar familiemedlem. Dette er ikke nødvendigvis en farlig hund, og om adferden er feilslått for situasjonen, er det trening og ikke avlving, som er det adekvate. NOAH mener det er uheldig at definisjonen koblet opp i mot § 14 og § 18, inneholder at den målrettede bevegelsen er egnet til å skremme. Det er prisverdig at man søker å finne en «objektiv» vurdering, men hunders lekeadferd - løpende mot noen, hoppende vilt eller bjeffende kan fort bli definert som «objektivt egnet til å skremme» - og dermed har man den samme situasjon som med dagens lov, at ulovlig fysisk skade på hund eller avlving i etterkant, kan begrunnes i hunders lekeadferd. Det bør presiseres at dette faktisk ikke er intensjonen.

NOAH deler departementets syn på at det ikke burde legges til grunn en subjektiv vurdering av om en hund agerte “uprovosert”. De som observerer hendelsen vil sjelden ha full innsikt i hvorvidt en hund har opplevd situasjonen som provoserende. Vi er derimot skeptisk til at departementet bare ønsker å inkludere de tilfeller hvor det er “åpenbart” at hundens handling er et svar på en handling fra annen hund eller et menneske. NOAH synes tolkningen departementet uttrykker i tilknytning til § 18 a annet ledd om at “angrepet ikke kan ses i lys av den andre hundens handlinger før angrepet” er uttrykk for en mer passende tolkning. Utgangspunktet må også her være en vurdering av de konkrete hendelsene basert på kunnskap om normal hundeatferd. I alle tilfeller hvor det er spørsmål om å vedta avlving i etterkant av hendelsen må dette undergis en faglig vurdering. Ved vurdering av om en hund skal avlives på stedet vil den subjektive oppfatningen til de på stedet alltid spille en rolle i vurderingen de foretar. I slike tilfeller burde det ikke være opp til de som befinner seg på stedet å vurdere hvorvidt hunden har en åpenbar grunn til å oppføre seg slik den gjør.

I endringsforslaget til § 14 bemerker departementet at jaging ikke omfatter situasjoner som ikke gir et reelt grunnlag for frykt - en slik forståelse av begrepet burde komme tydeligere frem i definisjonen av jaging. Jaging kobles dels til avlving i episoder med andre dyr, og dels til § 14 om ellers ulovlige inngrep mot hund. Da er det uheldig at jaging slik det nå er definert kan innbefatte harmløs lek.

NOAH er enig i departementets vurdering av at det ikke foreligger en “klar fare” dersom situasjonen kan roes ved mindre inngripende tiltak, og synes det er bra at definisjonsparagrafen har fokus på avlving som siste utvei der andre tiltak ikke vil være tilstrekkelig for å forebygge eller avverge angrep og skade.

På denne bakgrunn foreslår NOAH følgende endringer - vi presiserer igjen at definisjonene på «skade» som NOAH foreslår, har som forutsetning at ordet «skade» ellers i loven ikke brukes på samme måte som det nå gjøres, og under ingen omstendigheter medfører avlving:

§ 2 Definisjoner

d. betydelig skade på menneske:

- 1. flere dype, punktformede sår, som når dypt ned i underhuden eller penetrerer ned i muskulatur; det skal tydelig fremgå, at der er tale om flere bitt, og at det er foregått med noen voldsomhet,*
- 2. utrivning (dyp flenge) i underhud/muskulatur (altså ikke kun i huden/skinnet),*
- 3. bittlesjoner, som medfører tap av vev*
- 4. bittlesjoner, som medfører døden, uten at bittet i seg selv har gitt anledning til skader av en karakter som er beskrevet i de tre foregående punkter*
- 5. ved bitt på hode og hals skal det mindre til for at kriteriene i de tre første punktene anses oppfylt.*

d.a) skade på menneske: Bitt med tenner som berører hud med et visst trykk slik at det etterlater merke, men ikke er «betydelig skade». Skade forårsaket av klo, psykisk skade eller materiell skade inkluderes ikke. Bitt i en situasjon der hunden engasjeres i lek, eller valper leker, inkluderes ikke.

e. betydelig skade på husdyr, hunder og andre dyr:

1. flere dype, punktformede sår, som når dypt ned i underhuden eller penetrerer ned i muskulatur; det skal tydelig fremgå at det er tale om flere bitt, og at det er foregått med noen voldsomhet,
2. utrivning (dyp flenge) i underhud/muskulatur (altså ikke kun i huden/skinnet),
3. bittlesjoner, som medfører tap av vev, likevel ikke hakk i andre hunders øre,
4. bittlesjoner, som medfører døden, herunder situasjoner, hvor en hund rusker en annen hund til døde, uten at bittet i sig selv har gitt anledning til skader av en karakter som beskrevet i de foregående tre punkter
5. utmattelse eller kasting av foster ~~eller et kalv og mordyr skilles~~ som følge av jaging

e.a) skade på dyr: Bitt med tenner som berører hud med et visst trykk slik at det etterlater merke, men ikke er «betydelig skade».

f. angrep: en målrettet bevegelse mot et annet dyr eller et menneske, der handlingen objektivt sett er egnet til å skremme eller skade, og der intensjonen ikke er positiv interaksjon som lek eller hilsing.

g. ensidig angrep: Et angrep som ikke kan ses som en direkte følge av en handling utført av et menneske eller et annet dyr

h. jage: hunden springer målrettet etter ett menneske eller ett eller flere dyr slik at det gir objektivt grunnlag for frykt, og uten at intensjonen er positiv interaksjon som lek eller hilsing.

Hundeloven § 3 Generelt aktsomhetskrav

§ 3 Generelt aktsomhetskrav

Hundeholderen skal forebygge og vise aktsomhet for å unngå at hunden blir satt i en situasjon der den kan gjøre skade på mennesker, husdyr, vilt eller eiendom. Hundeholderen skal forsikre seg om at den som midlertidig får ansvar for hunden har de nødvendige forutsetninger for å utvise tilsvarende aktsomhet. Hundeholderen skal sørge for at hunden eller hundeholdet ikke er til urimelig ulempe for folk, dyr, miljø eller andre interesser. Hundeholderen skal sikre trygghet for hunden, folk og dyr ved å holde hunden under forsvarlig tilsyn, og håndtere hunden på en slik måte at den får utøvd individuelle behov.

Den som er berørt, kan kreve overfor hundeholderen at en varig tilstand eller varige forhold som ikke gir tilstrekkelig sikkerhet, eller som volder urimelig ulempe, blir rettet.

NOAH er positive til endringsforslagene i aktsomhetsparagrafen. Forslaget viser en holdningsendring hvor hundeholder i større grad er ansvarlig for de situasjoner hunden plasseres i og følgene av dette. Fokuset er ikke lenger rettet direkte mot hundens atferd, men hva hundeholder skal gjøre for å forebygge urimelige ulempe og uheldige hendelser og skader. Vi er fornøyd med at forslaget anerkjenner viktigheten av at hundeholder ivaretar hundens trygghet og individuelle behov, både av hensyn til hunden selv og av hensyn til samfunnet.

NOAH definisjon av skade vil fungere ift denne paragrafen, og det som ikke omfattes av skade, vil omfattes av ulempe.

§ 3 a Kompetanse

Hundeholderen skal ha nødvendig kompetanse om hold og trening av hund, blant annet om hundens behov, naturlig atferd og bruksområde. Hundeholderen skal bruke kunnskapen om hunden til å forebygge at uheldige situasjoner eller skader oppstår.

NOAH støtter departementets forslag om innføring av et kompetansekrav for hundeholder, og synes det er veldig bra at det forebyggende og hundefaglige perspektivet gis plass i loven og anerkjennes som relevante hensyn. Det er viktig at loven går bort i fra å hovedsakelig være en sikkerhetslov, til å anerkjenne at hundens atferd ikke kan ses uavhengig av hundens velferd. Kompetansekravet spiller en viktig rolle i å sikre godt hundehold som igjen vil virke forbyggende slik at uheldige situasjoner unngås.

Hundeloven § 4 Alminnelige regler om sikring av hund. Vilkår for å la hund være løs

§ 4 Alminnelige regler om sikring av hund. Vilkår for å la hund være løs

Hundeholderen skal opptre hensynsfullt. Hunder kan bare være løse under tilsyn og kontroll som i størst mulig grad forebygger og forhindrer skader eller ulemper for mennesker, husdyr, vilt eller eiendom. Det skal vises særlig hensyn overfor barn og andre hunder som utfører en tjeneste. Den som holder en hund i bånd, skal være i stand til å ha kontroll med hunden, hvis de ikke blir ledsaget av noen som har slik kontroll.

Hunder skal alltid holdes under slikt tilsyn at de så vidt mulig hindres i å drive eller forfølge vilt, jf. likevel § 9 tredje ledd.

NOAH er enig med departementet i at paragrafen må balansere hensynet til hundens naturlig atferd opp mot ulempene som kan oppstå når hunden er løs, og at hundeholder må ha et særlig ansvar for å vurdere og håndtere slike situasjoner på en aktsom måte. Siste setning kan synes noe unødvig - da første setning allerede tilsier at man «i størst mulig grad skal forebygge og forhindre» ulemper for ville dyr - altså å bli forfulgt. NOAH foreslår formulering mer i samsvar med første setning. I alle tilfelle er det ikke ønskelig med henvisning til § 9. Det er forvirrende når det under alminnelige regler om sikring av hund henvises til unntaksbestemmelsen, samtidig som det lovteknisk handler om spesialregulering, ikke et unntak fra alminnelige regler.

NOAH foreslår derfor:

Hunder skal alltid holdes under slikt tilsyn at de så vidt mulig hindres i å driving eller forfølgelse av vilt forebygges., jf. likevel § 9 tredje ledd.

Hundeloven § 5 Forbud mot å gå fra bundet hund

§ 5 Forbud mot å gå fra bundet hund

Hundeholderen skal ikke gå fra en bundet hund rett ved inngangen til en bygning som er åpen for allmennheten eller ved lekeplasser. Hundeholderen skal sørge for at det er tilstrekkelig avstand til å unngå utilsiktet kontakt med mennesker og dyr når disse passerer hunden.

NOAH oppfordrer departementet til å vurdere om paragrafen burde inneholde vilkår om at hunden ikke bindes fast over lenger tid eller på en slik måte at det vil gå ut over hundens velferd og behov. Ikke bare er dette viktig for hundens velferd, det er også viktig av sikkerhetshensyn ettersom sjansen for uheldige hendelser vil øke hvis hunden blir stående lenge i stressende omgivelser uten at eier har kontroll over hunden. Selv om dette følger av aktsomhetsparagrafen burde det lovfestes slik at eventuelle brudd på § 5 kan håndheves etter § 28.

NOAH foreslår tillegg som siste setning:

Hund skal ikke holdes bundet over tid eller på slik måte at det går ut over hundens velferd.

Hundeloven § 6 Sikring av hund ved båndtvang m.m

§ 6 Sikring av hund ved båndtvang m.m

I tiden fra og med 1. april til og med 20. august skal en hund bli holdt i bånd eller forsvarlig inngjerdet eller innestengt, slik at ikke den kan jage eller skade husdyr, tamrein eller viltlevende dyr og deres reir, bo eller hi.

§ 6 i henhold til alternativ 2:

Båndtvang etter bokstav c og d kan ikke fastsettes i større grad enn nødvendig og slik at hensynet til de som ønsker å ferdes med løs hund også ivaretas i tilstrekkelig grad, både hva angår omfang og geografisk spredning. Ved fastsettelse av båndtvang etter bokstav e og f kan båndtvang bare innføres i de områder av kommunen hvor husdyr har rett til å beite og faktisk beiter, eller hvor vilt man ønsker å beskytte har sitt leveområde. Båndtvang fastsatt i medhold av bokstav c, d og e skal godkjennes av statsforvalteren. Båndtvang fastsatt i medhold av bokstav f må opphøre straks forholdene tilsier det. Der beite, natur- og rekreasjonsområder berører flere kommuner, bør disse samordne sine forskrifter. Kommunens innføring av båndtvang etter bokstav f kan påklages til statsforvalteren.

NOAH bemerker som i tidligere innspill at det burde være krav om friområder for hund i kommuner med utvidet båndtvang for å sikre at hunder får utøvd naturlig atferd. Etter dyrevelferdsloven § 23 har dyr krav på mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse og annen naturlig atferd. Hunder har behov for bevegelse og sosial omgang med andre hunder. Hvis de ikke får sosialisere med andre hunder uten bånd kan dette skape atferdsproblematikk som frykt og fryktaggresjon ovenfor andre hunder. Friområder for hund i kommuner med utvidet båndtvang vil være i tråd med formålet i lovens § 1 om å ta hensyn til de omstendigheter som er nødvendige for å forebygge skader og ulemper.

NOAH støtter alternativ to, hvor kommunenes forskrifter må godkjennes av statsforvalteren. Dette fordi departementet avdekker ulovlig praksis fra kommunene, og fordi NOAH erfarer at manglende likebehandling i kommuner er et problem også i andre sammenhenger. Se også § 9.

NOAH foreslår tillegg som eget (siste) ledd:

For å ivareta hunders behov og velferd, skal kommuner med utvidet båndtvang opprette friområder for hund.

§ 8. Særlig om hundedressur, jakt og fangst

Organisert jakthundtrening, jakthundprøver og dressur kan bare foregå med samtykke av grunneieren eller den som har en allmenn bruksrett til eiendommen. For statsallmenningene gis samtykke av fjellstyret.

For bruk av hund under jakt og fangst mv. gjelder også viltloven § 23, jf. § 26, og reindriftsloven § 65, naturmangfoldloven § 34, samt forskrifter gitt med hjemmel i denne.

NOAH har i innspill til viltloven foreslått forbud mot jakt med løs hund. Hunder trenger å være løse for å få tilfredsstillt sine behov. Men hunder trenger ikke å jage løse etter andre dyr i en jaktform som er særlig stressende, for å få utført disse behovene. NOAH mener det er på tide å innføre forbud mot bruk av løs hund både for ville dyrs skyld og for hundens egen skyld, da løshundjakt medfører at hunden er utenfor eiers syne i lang tid, og risikerer å bli utsatt for en rekke farer. Å jakte med løs hund er noe helt annet enn å gå tur med løs hund; går man tur med løs hund er det ikke akseptabelt at hunden løper av gårde ute av syne og blir borte i timevis. I jakt med løs hund, derimot, er dette normalen. Det er åpenbart at jakt med løs hund ikke oppfyller aktsomhetskravene i loven - en rekke typer ville dyr, ulike tamdyr/beitedyr og hunden selv utsettes for fare i forbindelse med slik jakt. NOAH har sendt eget brev om forbud mot jakt med løs hund. Som departementet skriver er det å gå tur med jakthund, ikke jakt trening - og bør naturligvis være tillatt under samme aktsomhetskrav som for andre hunder.

Imidlertid kan NOAH ikke se at det er nødvendig å tilføye ordet «organisert» før jakthundtrening i første ledd første setning. Bestemmelsen bør, dersom den videreføres, omfatte også jakthundtrening som ikke er organisert. Vi kan ikke se at «enhver lufting av jakthunder» eller innkalling av hunder er omfattet av bestemmelsen dersom man ikke har ordet «organisert» med. Det blir uklart om man ønsker å tillate jakthundtrening som ikke er organisert, uten samtykke fra grunneieren (eller den som har en allmenn bruksrett til eiendommen). Innkalling og lufting er en ting, men dressur er noe annet som godt kan komme i strid med eiendomsretten selv om en slik dressur ikke formelt er «organisert».

NOAH kan ikke forstå hvorfor brudd av bestemmelsen ikke kan straffes. Departementet skriver i høringsnotatet på side 35 at «*det ikke fremstår som forholdsmessig å ilegge straff for dette forholdet*» uten å gi noen begrunnelse for det. Spørsmålet om hvem som er straffeansvarlig (eller hvem som bør ilegges overtredelsesgebyr), er ikke mer komplisert enn andre tilfeller hvor selskap, organisasjoner eller personer begår lovbrudd, og skal bestemmes ur ifra etterforskning etter regler om straffeansvar.

I allfall bør det være mulig å ilegge administrativ sanksjon – overtredelsesgebyr – for brudd på bestemmelsen. Dette er i samsvar med det som departementet har skrevet på side 100 «*Det at det ikke brukes straff i form av bot eller fengsel vil kunne senke terskelen for å reagere for eksempel på et brudd på båndtvangsbestemmelser der dette ikke har medført skade.*» På lignende måte – dersom grunneier har lidd skade som følge av jakthundtrening, eller ville dyr har lidd skade av dette - bør det være opp til påtalemyndighetene å bestemme over hvorvidt de ulovlige forholdene straffeforfølges eller følges opp i administrativt spor.

I tillegg foreslår NOAH at det i § 8 annet ledd henvises til dyrevelferdsloven § 20 og naturmangfoldloven § 15. NOAH forstår det slik at henvisning til de ulike lovbestemmelsene er først og fremst viktig for pedagogiske formål. Men hvis man er opptatt av at jakthunder brukes i samsvar med gjeldende regelverk, er dyrevelferdsloven helt sentralt, både av hensyn til jakthunder selv, husdyr og ville dyr.

For øvrig bør alle bestemmelsene som berører jakthunder eller hunder i jakttraining samles i § 8, uavhengig av om departementet imøtekommer NOAHs ønske om forbud eller ikke.

NOAH foreslår på grunnlag av dette følgende første setning i paragrafen:

Jakt og jakttraining med løs hund er forbudt. Dette gjelder ikke hund som brukes i ettersøk etter skadede dyr.

Sekundært foreslår NOAH:

§ 8 Særlig om ~~hundedressur~~, hunder brukt eller trent til jakt og fangst

~~Organisert~~ jakthundtrening, jakthundprøver og dressur kan bare foregå med samtykke av grunneieren eller den som har en allmenn bruksrett til eiendommen. For statsallmenningene gis samtykke av fjellstyret.

*For bruk av hund under jakt og fangst mv. gjelder også viltloven § 23, jf. § 26, og reindriftsloven § 65, **dyrevelferdsloven § 20, naturmangfoldloven § 15 og naturmangfoldloven § 34, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse.***

En hund som nyttes som jakthund eller er under trening eller prøve for dette, kan kun slippes utenfor båndtvangstiden på en aktsom måte slik det er naturlig ut fra bruksformålet, når dette ikke er i strid med viltloven, dyrevelferdsloven, naturmangfoldloven eller regler om båndtvang.

Hundeloven § 9 Unntak fra sikringsreglene

§ 9 Unntak fra sikringsreglene

Båndtvang fastsatt i eller i medhold av §§ 4, 6 og 7 gjelder ikke for

- a. hund når den brukes i reindrift,*
- b. dressert bufehund når den brukes til å vokte storfe, sau eller geit,*
- c. hund i aktiv politi-, toll-, militær- og redningstjeneste eller under trening eller prøving for slik tjeneste,*
- d. hund i aktiv oppsynstjeneste etablert med hjemmel i lov, herunder trening eller prøving for slik tjeneste,*

- e. hund i aktiv bruk som ettersøkshund etter såret eller sykt vilt,*
- f. hund med særlige bruksformål, avgrensede områder eller nærmere angitte hunderaser eller hundetyper eller for hunder som har særskilt trening, når dette er fastsatt av kommunen ved forskrift eller enkeltvedtak. Ved dette kan kommunen bl.a. legge ut et område som dressurområde for hunder, dersom samtykke som nevnt i § 8 første ledd foreligger,*
- g. hund når den brukes for jakt, jakthundtrening og jaktprøver mellom 20. august og 1. april eller når båndtvang er fastsatt i medhold av § 6 annet ledd bokstavene c, d og e.*

Hund som nevnt i første ledd bokstav a til e eller i bestemmelse som gjelder særlige bruksformål etter bokstav f, kan på en aktsom måte slippes slik det er naturlig ut fra bruksformålet.

En hund som nyttes som jakthund eller er under trening eller prøve for dette, kan slippes på en aktsom måte slik det er naturlig ut fra bruksformålet, når dette ikke er i strid med viltloven, naturmangfoldloven eller regler om båndtvang. Det samme gjelder for trening og prøving av ettersøkshunder.

Kongen kan gi forskrift om unntak fra båndtvang fastsatt i § 6 første ledd.

Som nevnt over mener NOAH det primært er på tide å forby jakt med løs hund, da dette er en særlig belastende jaktform. Dette må koordineres med viltloven. Sekundært har NOAH bemerket i tidligere innspill til hundeloven at bokstav g (tidligere f) om unntak fra reglene om båndtvang for hund når den brukes for jakt, ikke burde være gjeldende i ulverevirer. Dette er både begrunnet i hensynet til hundens sikkerhet og velferd, og hensynet til det ville dyrelivet. Det er generelt lav sjanse for at en ulv angriper en hund, men denne sjansen øker når hund ferdes alene i ulverevirer. Om en ulv angriper en hund er det i 9 av 10 tilfeller en jakthund, og 82 % av disse hundene var elghunder.⁴ Slike situasjoner skaper konflikter i samfunnet, og tiltak som minsker konflikten og demper presset på truede rovdyr burde prioriteres. NOAH mener ikke et krav om at de må slippes på "aktsom måte" er tilstrekkelig for å ivareta disse hensynene.

NOAH er videre skeptisk til at SNOs bruk av hunder i rovviltforvaltningen skal legitimere bruk av løs hund - også i yngletiden. Dette er uønsket. NOAH er ikke enig i endring som unntar hund i aktiv oppsynstjeneste fra båndtvang, og iallfall bør ikke trening eller prøving for slik tjeneste være unntatt fra båndtvang. Trening og prøving for tjeneste kan godt gjennomføres i perioder når båndtvang ikke gjelder. NOAH vil minne om at etter viltloven er bruk av løs, på drevet halsende hund ikke tillatt med unntak for noen få arter. Viltloven er under revidering og NOAH vil advare mot å gjøre noen prinsipielle endringer mens viltloven revideres. NOAH har sendt innspill til utarbeidelse av utkast til viltloven og foreslått at bruk av løse hunder under jakt forbyes ut ifra hensyn til mennesker, husdyr og ville dyr.

I 2017 delegerte Klima- og miljødepartementet kompetansen til å gjøre unntak fra forbudet mot bruk av løs, på drevet halsende hund ved skadefelling av ulv til Statsforvalteren. Som regel er det ikke tillatt å bruke løs, på drevet halsende hund ved lisensfelling av ulv, heller ikke er det tillatt å bruke slike hunder ved felling av bjørn. KLD vurderte at heller ikke var det ønskelig å gjøre det lettere å tillate bruk av slike hunder:⁵ «Løs, på drevet halsende hunder kan medføre store forstyrrelser for eller angrep på annet vilt, angrep på beitedyr og mye stress og lidelse for viltet som forfølges. Departementet er videre kjent med at erfaringene fra skadefellingsforsøk på ulv de siste tre årene, der blant annet svenske godt trent hund har vært benyttet, har bekreftet at tiltaket kan ha slike negative effekter. Departementet viser i den sammenheng til situasjoner med jaging av annet vilt og angrep på sau, rapportert etter skadefellingsforsøk på ulv i Nord-Østerdalen.»

Det er dermed ikke gitt at bruk av løse hunder under oppsynstjeneste (primært vil dette gjelde for skade- og lisensfelling av store rovdyr) blir lettet og ikke strammet inn.

⁴ Odden, J., Krange, O., Sivertsen, T.R., Nilsen, E.B., Figari, H., Frank, J., Linnell, J.D.C., Skogen, K., Thorsen, N.H. & Støen, O.-G. 2018. Ulveangrep på hunder i Skandinavia – En tverrfaglig utredning. NINA Rapport 1568. Norsk institutt for naturforskning.

⁵ Klima- og miljødepartementets vedtak, 28. november 2019 (19/1508-6)

I allfall bør det fortsatt være mulig for kommuner å bestemme over bruk av slike hunder på sitt territorium nettopp pga. at bruk av løse jakthunder kan utgjøre stor fare for andre verdier. Den kompetansen om avveining av de ulike fordelene og ulempene, samt mulighet til å begrense geografisk og tidsmessig hvor slike løse jakthunder kan brukes, bør fortsette å tilhøre kommuner etter bokstav e i § 9 første ledd (som NOAH mener bør flyttes til et eget ledd i § 9). NOAH støtter dermed ikke forslaget om ny bokstav d i § 9 første ledd.

Departementets høringsbrev vitner om at også bokstav f i stor grad er rettet inn mot jakttraining. NOAH ser ikke hvorfor kommunene skal ha denne anledningen i tillegg til at Kongen skal kunne fastsette forskrifter. NOAH mener generelt at jakthensyn ikke må begrunne verken kommunale eller nasjonale forskrifter om unntak, men at man kan se for seg andre hensyn som kan gi unntak (som ikke går ut over ville dyr).

NOAH vil påpeke at reguleringen her er forvirrende siden ordlyd til unntak i bokstav f er upresis og potensielt legger til rette for meget vid bruk. Det kommer videre frem fra andre setning i bokstav f hvor det henvises til § 8 første ledd, at unntaket også kan gi hjemmel for unntak for hunder som brukes i eller trenes for jakt. Dette er meget forvirrende, og NOAH stiller seg spørrende til hvor hensiktsmessig det er å regulere unntak for jakthunder under to forskjellige bokstaver – både under bokstav f og bokstav g. NOAH mener at for klarhets skyld og for å forebygge eventuell misbruk av unntakene bør bokstav f ikke være så vid at den kan brukes til jakthunder eller hunder i jakttraining.

Den meget vide ordlyden i bokstav f kan fortolkes slik at båndtvangsregler i det hele tatt ikke gjelder for jakthunder og hunder i jakttraining i perioden fra 1. april til 20. august, dvs. i den nasjonalt gjeldende generelle båndtvangsperioden, dersom kommunen fatter et slikt enkeltvedtak eller tilsvarende forskrift.

NOAH mener at det i seg selv – å gi en så vid kompetanse for å gjøre unntak fra lovens regulering slik at i noen områder båndtvangsperioden ikke gjelder, er svært problematisk. Her oppstår det i tillegg spørsmål om hvem som skal vurdere hvorvidt et slikt (potensielt ganske omfattende) unntak er i samsvar med naturmangfoldloven. Det er henvist i høringsnotatet at Statsforvalteren i Innlandet påpeker at unntak fra sikringsreglene hovedsakelig er gitt i form av enkelttillatelse og at disse kan komme i konflikt med andre regelverk, som naturmangfoldloven. Statsforvalteren foreslår at det skal ses nærmere på mulighetene for en samordning på tvers av forvaltingsregimene i den hensikt å øke forutberegneligheten for berørte parter. NOAH kan ikke se at dette forslaget er blitt tatt videre. Vi mener at det er et viktig poeng, men tilføyer at det generelt bør styres unna fra enkeltvedtak om unntak. Det må være gode grunner til å vike fra sikringsreglene som er fastsatt i loven eller vedtatt av kommunen i en forskriftsform. Det er i tillegg større risiko for at de eventuelle konfliktene med annet lovverk og konsekvensene fra unntak ikke blir vurdert i tilstrekkelig grad når det gis en nesten ubegrenset adgang til å gjøre unntak, antakeligvis til og med fra den generelt gjeldende båndtvangsregelen. Hvordan sikres det at naturmangfoldlovens forbud mot unødig jaging og unødig skade og lidelse blir opprettholdt? Er det tilstrekkelig at dette vurderes av den enkelte som har fått unntak fra sikringsreglene som det er regulert nå og er planlagt å være regulert på samme måte også i den nye loven? NOAH mener at den vurderingen bør gjøres forut en beslutning om unntaksregulering, og ikke må være kun opp til den enkelte som har fått lov til å vike fra båndtvangsregler, å vurdere hvorvidt og hvordan naturmangfoldlovens forbud blir opprettholdt. Nåværende ordlyd sikrer ikke at den kumulative effekten på natur og ville dyr fra ulike unntak blir sett på, vurdert eller tatt hensyn til ved beslutningstaking.

NOAH henviser her til brev fra Statsforvalteren i Innlandet til NOAH, datert 02.07.2019 (ref.nr 2019/9792) «Uttalelse vedrørende klage på vedtak om dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsene i Nonshøe på Hjerkinns for dressur av hunder» (vedlagt med orienteringsbrevet fra Direktoratet for Naturforvaltning, datert 05.10.2000) hvor Statsforvalteren skriver følgende:

«Opprettelse av dressurområder for hunder var tidligere hjemlet i villloven § 55. Myndigheten var frem til 30. juni 2000 lagt til Direktoratet for naturforvaltning, men ble da overført til kommunene. I Ot.prp.nr.37 (1999-2000) om

lov om endringer i viltloven, står det som kommentar til § 55 at «[D]en foreslåtte endring er utelukkende en overføring av myndighet fra Direktoratet for naturforvaltning til kommunen. Tidligere tolkning og praksis knyttet til bestemmelsen er ment videreført, se punkt 9.1.12. ...

Direktoratet for naturforvaltning sendte så den 5.10.2000 ut et orienteringsbrev til alle landets kommuner om opprettelse av dressurområder (orienteringsbrevet datert 03.10.2000). Orienteringsbrevet og oversendelsesbrevet følger vedlagt. Det er naturlig å se overføringsbrevet som en oppfølging av det som ble lagt til grunn i den nevnte stortingsproposisjonen om at «tidligere tolkning og praksis» skulle videreføres. ...

Ut fra dette mener Fylkesmannen det er naturlig at kommunene fortsatt legger det som fremgår av orienteringsbrevet fra 2000 til grunn når opprettelse av dressurområder skal vurderes. Det vises her spesielt til at dressurområder bare skal opprettes i områder som er mest mulig tom for ynglende vilt i aktuell tidsperiode. Dette vil også være i tråd med generelle aktsomhetskrav etter hundeloven § 3 og naturmangfoldloven § 6 og prinsippene for offentlig beslutningstaking i naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7.» (NOAHs understrekning)

I orienteringsbrevet fra Direktoratet fra Naturforvaltning, datert 05.10.2000, er det skrevet i tillegg:

«DN ønsker også å orientere om at Miljøverndepartementet (MD) i forbindelse med forslaget om å endre § 55 dressurområde har fastsatt at et samtykke til opprettelse av dressurområde må gis ved forskrift. Bakgrunnen for dette er at vedtaket vil angå en ubestemt krets av personer, jf. forvaltningslovens § 2. ...

I forbindelse med høringen har MD presisert at antall slike områder fortsatt må være beskjedent. Det vil derfor være naturlig at det etableres interkommunale samarbeid i forbindelse med opprettelsen av slike områder.» (NOAHs understrekning)

I orienteringsskriv fra Direktoratet fra Naturforvaltning «Opprettelse av dressurområde for hund etter viltlovens § 55», datert 03.10.2000, er det videre presisert:

«Hvilke områder kan legges ut til dressurområdet? ... En vanlig forståelse har vært at kun viltfattige områder er aktuelle. Med dette menes områder hvor dressur av hund ikke kommer i konflikt med viltlovens § 3 fredningsprinsippet, som slår fast at alt vilt, herunder dets egg, reir og bo er fredet med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. ... det er uakseptabelt å legge et dressurområde i et utmarksområde som er viktig som hekke- og yngleområde for vilt. Området må være mest mulig tomt for ynglende vilt, slik at skadevirkninger unngås. En forstår av dette at området ikke nødvendigvis må være viltomt, men at det ikke er ynglende vilt i området i den periode dressurområdet er godkjent. ...

Dressurområder opprettet etter viltlovens § 55 skal kun omfatte dressur og ikke direkte jakthundtrening.» (NOAHs understrekning)

Det er dermed klart at kommunens unntak fra båndtvang bør fastsettes ved forskrift og ikke et enkeltvedtak, og at det ikke er adgang til å gi dispensasjoner for å oppsette områder for jakthundtrening, men kun for dressur. Og ikke minst – et område kan kun oppsettes til dressur av jakthunder kun når det ikke er ynglende vilt i området.

NOAH minner her om at båndtvang er spesielt viktig å opprettholde ift. hunder som er trent eller trenes til jakt siden disse hundene er trent til å oppsøke vilt. Båndtvangsperioden er ment til å beskytte ville dyr og deres unger i yngle- og hekketiden. Det å legge til rette for vidtgående unntak fra båndtvang for jakthunder og hunder i jakttraining er i utgangspunktet i strid med naturmangfoldlovens § 15. NOAH mener derfor at bokstav f i den nåværende ordlyd bør fjernes. Fra lovteknisk ståsted er det for øvrig mer hensiktsmessig å ha kompetansebestemmelse i et eget ledd og ikke under en liste av tilfeller som «automatisk» (uten noen ytterligere vedtak eller forskrift) gir grunnlag for unntak fra regler om sikring av hund.

NOAH kan se for seg at en slik hjemmel for Kongen erstatter unntakshjemmelen i § 9 første ledd bokstav e som åpner opp for at det kan gjøres unntak for «særlige bruksformål, avgrensede områder eller nærmere angitte hunderaser eller hundetyper eller for hunder som har særskilt trening». I nåværende versjon ligger kompetansen

hos kommunen som kan fastsette en slik ganske omfattende unntak fra sikringsreglene ved forskrift eller enkeltvedtak». Det er skrevet i høringsnotatet på side 37 at «*Mange av innspillene mener at det ikke er tilstrekkelig at kommunene kan fastsette et slikt unntak ettersom praksisen hos de forskjellige kommunene varierer i stor grad og kan virke vilkårlig for den enkelte hundeholder. Det bør derfor fastsettes nasjonale regler om slike unntak.*» NOAH er enig med det at kommunenes praksis varierer i stor grad og kan være vilkårlig.

Når det kommer til bokstav g, oppstår det spørsmål om hvorfor det reguleres at båndtvang fastsatt i eller i medhold av § 4, 6 og 7 ikke gjelder for jakthunder og hunder i jakttraining i perioden fra 21. august til 31. mars eller i tilfeller når båndtvang er fastsatt i medhold av § 6 annet ledd bokstavene c, d og e. Man antar etter ordlyd at unntaket gjelder kun hunder som brukes for jakt, jakthundtraining og jaktprøver, men det blir uklart hvilken periode dette unntaket kan omfatte. NOAH mener for øvrig at alle bestemmelser knyttet til jakthunder bør reguleres i § 8.

NOAH er ikke enig i at man «automatisk» unntar hunder som brukes i eller trenes til jakt fra båndtvangskrav som er fastsatt etter § 6 eller § 7 i perioden fra 21. august til 31. mars eller i de tre konkrete tilfeller – når utvidelse er fattet basert på § 6 annet ledd.

NOAH mener at det er meget forvirrende at det reguleres «unntak fra unntak» på den måten, og det ikke bør være slik at kommunens utvidede båndtvangsperioder ikke gjelder for jakthunder og hunder i jakttraining. Disse unntakstilfeller er etter nåværende regulering og etter forslaget å oppfattes som begrensning i kommunens kompetanse til å utvide båndtvangsperiode i noen konkrete tilfeller. Det er ikke noe faglig eller annet grunnlag for at jakthunder og hunder i jakttraining unntas fra kommunenes kompetanse for å innføre utvidet båndtvang. Det er ikke begrunnet å gi jakthunder og hunder i jakttraining en slik spesialbehandling og frata kommuner adgang til å utvide båndtvangsperioden også for slike hunder. Ofte er det nettopp fare fra jakthunder og hunder i jakttraining som gjør at kommuner velger å utvide den generelle båndtvangsperioden. NOAH mener at en slik spesialbehandling i det minste krever en utredning om fordeler og ulemper både for andre dyre- og grunneiere, men også for naturmangfoldet. Jakthunder kan med fordel benyttes i bånd under jakt.⁶ I tillegg kan kravet om bevegelse være oppfylt i perioder som faller utenfor den generelle båndtvangsperioden, og på annen måte enn ved jakt og jakttraining.

Det er et problem for vilt dyreliv at det gis unntak fra båndtvang for jakttraining og «taksering». For eksempel har Dovre kommune gitt flerårig dispensasjon fra båndtvangs-bestemmelsene i Dovre kommune for treningsterreng for fuglehunder på Nonshø. Dispensasjonen gjelder for tidsrommet 20. august – 1. oktober i årene 2019 – 2023. I tillegg har Statskog søkt om dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsene, for taksering av rype med stående fuglehund i tidsrommet 1. - 20. august 2019-2022. Takseringen vil berøre deler av Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalpark, Knutshø landskapsvernområde, Drivdalen/ Kongsvoll/ Hjerkin landskapsvernområde, Hjerkin Landskapsvernområde, samt Flåman Naturresevat. Dovrefjell nasjonalparkstyre skrevet i sin møtebok fra 21. juni 2021 (sak nr 030-2021): «*Et relevant spørsmål er om taksering av rypebestandene med fuglehunder som springer løse når det er båndtvang, tar tilstrekkelig hensyn til dyrelivet og om dyrelivet blir unødvendig forstyrret? Eller er taksering av rypebestandene med fuglehunder en nødvendig forstyrrelse av dyrelivet? ... Taksering av rypebestandene med fuglehunder i de områdene og i det omfanget som det er søkt om, kan sammen med annen ferdse, fuglehundprøver, høstjakt på rype og villreinjakt, forstyrre dyrelivet i for stor grad og påføre økosystemet for stor samlet påvirkning og belastning, jf. § 10. Det er derfor aktuelt å ta i bruk føre-var-prinsippet, jf. § 9.*» Men uten noen nærmere drøftelse om påvirkningen til dyrelivet og økosystemet har nasjonalparkstyre gitt dispensasjon til taksering i tiden 01.08-19.08. i 2021-2022 ved å sette vilkår om antall hunder som kan brukes under takseringen. Oppdal kommune har fattet et lignende vedtak om dispensasjon i slutten av juni (ref.nr KAWI/2021/1046-3) ved å sette et ytterligere vilkår: «*Takseringen gjennomføres så skånsomt som mulig i forhold til dyre- og fugleliv i området.*» Denne dispensasjonen er gitt til tidsperiode 01.08 – 19.09. i 2021 og 2022. Dovre fjellstyre har søkt fra

⁶ <https://www.hunden.no/blogg/innlegg/79047-TB-Bandhund-og-l-shundiakt-p-elg/>

Dovre om dispensasjon fra båndtvang i perioden 1.4.-15.4. for trening av fuglehund for en to-års prøveperiode i området mellom Furuhaugli og Hageseter/Hjerkindammen nedenfor strømlinje. De har skrevet i søknaden «*En regulert bruk som treningsområde første halvdel av april vil neppe ha negative effekter for hekkebestand i treningsområdet.*» NOAH kjenner ikke til om Dovre kommune har gitt dispensasjon for hundetrening siden det forela ikke noen vedtak om dette på Dovre kommunens offentlige postliste. NOAH mener at det bør unngås at taksering brukes til trening eller dressur av jakthunder.

NOAH mener at praksisen med dispensasjoner er uoversiktlig og vanskelig å følge med på – det er forskjellige aktører som søker om dispensasjoner i ulike områder. I tillegg er det flere instanser som behandler dispensasjoner (nasjonalparkstyre, kommuner, Statsforvalteren) og det er ikke lett å holde på prosessene og komme med betimelig innspill (eller klage). Det er derfor behov for en sammensatt prosess med klare retningslinjer som gjør det mulig å vurdere de kumulative påvirkningene til dyrelivet og naturmangfold. Primært bør det derfor ikke tillates bruk av løs hund i forbindelse med jakt og jakttrening. NOAH foreslår at bokstav g fjernes.

På denne bakgrunn foreslår NOAH primært følgende:

d. hund i aktiv oppsynstjeneste etablert med hjemmel i lov, herunder trening eller prøving for slik tjeneste,

(...)

f. hund med særlige bruksformål, avgrensede områder eller nærmere angitte hunderaser eller hundetyper eller for hunder som har særskilt trening, når dette er fastsatt av kommunen ved forskrift eller enkeltvedtak. Ved dette kan kommunen bl.a. legge ut et område som dressurområde for hunder, dersom samtykke som nevnt i § 8 første ledd foreligger,

*g. hund når den brukes for **ettersøk eller ettersøktrening** jakt, jakthundtrening og jaktprøver mellom 20. august og 1. april eller når båndtvang er fastsatt i medhold av § 6 annet ledd bokstavene c, d og e.*

*Hund som nevnt i første ledd bokstav a til **c e** eller i bestemmelse som gjelder særlige bruksformål etter bokstav f, kan på en aktsom måte slippes slik det er naturlig ut fra bruksformålet.*

*En hund som nyttes ~~som jakthund til ettersøk~~ eller er under trening eller prøve for dette, kan slippes på en aktsom måte slik det er naturlig ut fra bruksformålet, **kun** når dette ikke er i strid med viltloven, **dyrevelferdsloven** og naturmangfoldloven eller regler om båndtvang. ~~Det samme gjelder for trening og prøving av ettersøkskunder.~~*

Kongen kan gi forskrift om unntak fra båndtvang fastsatt i § 6 første ledd.

Sekundært foreslås følgende tillegg:

*g. hund når den brukes for jakt, jakthundtrening og jaktprøver mellom 20. august og 1. april eller når båndtvang er fastsatt i medhold av § 6 annet ledd bokstavene c, d og e. **Unntaket fra sikringsreglene for jakthunder gjelder ikke i ulverevirer.***

Hundeloven § 10 Løse hunder

§ 10 Løse hunder

Enhver kan oppta hund som er løs i strid med §§ 4, 6 eller 7, jf. § 9, eller med forskrift gitt i medhold av disse paragrafene. Dersom hunden blir forsøkt fanget inn skal den beskyttes mot fare for unødige belastninger, jf. lov om dyrevelferd § 3. I utmark i jakttiden der jakt er lovlig, kan likevel bare rettighetshavere i området og politiet oppta løse hunder.

Hunden skal leveres til hundeholderen, dersom denne er til stede. Dette gjelder ikke dersom hundeholderen åpenbart ikke kan ta hånd om hunden på forsvarlig og lovlig måte. Hvis hunden ikke blir levert til hundeholderen, skal den snarest leveres til politiet.

Unnlater hundeholderen å hente hunden innen rimelig tid, likevel ikke mindre enn en uke, etter at han eller hun er varslet personlig eller ved egnet kunngjøring, kan politiet selge, omplassere eller avlive hunden. Er det fastsatt krav om merking etter § 13, skal politiet søke å opprette direkte kontakt med den person hunden er registrert på.

Opptak og behandling av løse hunder etter paragrafen her skal skje i samsvar med reglene i lov om dyrevelferd.

NOAH er enig med departementet i at det må stilles krav til håndtering av hunden og at dette kan gjøres gjennom en henvisning til dyrevelferdsloven § 3. Vi støtter også departementets forslag om en utvidet tidsfrist for henting med hensyn til hva som er rimelig.

Paragrafens ordlyd likestiller salg, omplassering og avlaving som tiltak der hundeholder ikke henter hunden innen rimelig tid. Departementet uttaler i høringsnotatet at omplassering kan være "den mest egnede løsning" i de tilfeller friske hunder ikke hentes av hundeholder, og at avlaving både er og skal være et lite brukt virkemiddel i slike tilfeller. Dette reflekteres derimot ikke i lovteksten. NOAH mener det er uheldig at departementet ikke ønsker å presisere i loven at avlaving er siste utvei, som bare burde være tillatt hvor ingen andre tiltak kan avhjelpe en fremtidig risiko eller er hvor omplassering eller salg er praktisk umulig. Hensyn knyttet til ressurser burde ikke være et relevant moment ved avgjørelse om avlaving. Det er kommet inn flere gode forslag om alternativer til avlaving i slike tilfeller.

NOAH stiller spørsmål ved begrunnelsen for at terskelen for å vedta avlaving her settes lavere enn i bestemmelsene som er gitt av hensyn til å unngå fremtidige uheldige hendelser og skader. Etter § 17 "bør" politiet omplassere eller selge, fremfor å avlive, der det er praktisk mulig og forsvarlig. Etter § 18 "skal" politiet selge eller omplassere heller enn å avlive der det er praktisk mulig og forsvarlig. Dette er betenkelig at politiet etter ordlyden har større valgfrihet der hunden går løs og ikke blir hentet av eier. Vi uttrykker bekymring for at dette vil kunne føre til unødvendige avlivinger som er begrunnet i. I endringsforslaget har departementet hatt mye fokus på bruken av mindre inngripende virkemidler. NOAH mener det må tas inn i lovteksten at avlaving bare er aktuelt hvis politiet har gjort en tilstrekkelig innsats for å omplassere eller selge hunden uten å lykkes - herunder tatt kontakt med aktører som driver med nettopp omplassering. NOAH påpeker at loven har egne bestemmelser som er ment å regulere adgangen til omplassering eller avlaving begrunnet i utrygt hundehold, og en eventuell vurdering av at hunden ikke "egnet" til omplassering (jf. høringsnotatet fra departementet) må begrunnes i at hunden ut fra vilkårene i disse bestemmelsene utgjør en fremtidig risiko som ikke kan avhjelpes ved mindre inngripende virkemidler. NOAHs forslag til endring vil harmonere mer med eksisterende praksis, slik departementet beskriver den: Dersom politiet allerede svært sjelden avliver løse hunder, men samarbeider med frivillige organisasjoner, bør denne praksisen fremgå av lovteksten for å sikre likebehandling.

NOAH har tidligere kommet med innspill om at politiets kunngjøring må foregå i andre medier, og er glad at dette er tatt til følge i endringsforslaget. Vi understreker viktigheten av å vedta lovbestemmelse eller forskrift om obligatorisk ID-merking, da dette vil lette politiets arbeid og øke sannsynligheten for at politiet kommer i kontakt med hundeholder. I det tilfellet er det positivt at det stilles krav til politiets ansvar for å aktivt oppsøke hundeholder.

I samsvar med forslag om forbud mot jakt med løs hud, mener NOAH at særlige begrensninger for å ivareta en hund som er jakthund, ikke er nødvendig. Videre kan det også være situasjoner der det vil være riktig å oppta en jakthund selv ved (fortsatt) lovlig jakt - for eksempel jakthund som jager tamdyr eller ville dyr det ikke er jakt på, eller i situasjoner hvor man ser at hunden selv er i ferd med å sette seg i fare. Det er generelt vanskelig å «oppta» jakthunder, men hvis en jakthund står på trappa og bjeffer på katten, vil det være urimelig at det er ulovlig å oppta

den bare fordi katteeier leier huset og ikke selv er «rettighetshaver». At det er «tungvint» for jegere å hente en hund på avveie, kan ikke telle her. Det er mer tungvint for alle som blir påvirket av jakthunder uten at eier er noe sted å se. Risiko for at hunden vil bli «opptatt» kan endog øke jegeres aktsomhet, og sørge for at ikke hunder blir overlatt til seg selv i timevis, over natten og svært langt fra eier.

På denne bakgrunn foreslår NOAH følgende endringer i § 10 tredje ledd:

§ 10 Løse hunder

(...)

~~Utmark i jakttiden der jakt er lovlig, kan likevel bare rettighetshavere i området og politiet oppta løse hunder.~~

(...)

Unnlater hundeholderen å hente hunden innen rimelig tid, likevel ikke mindre enn en uke, etter at han eller hun er varslet personlig eller ved egnet kunngjøring, kan politiet selge eller omplassere eller avlive hunden. Hunden kan ikke avlives med mindre politiet har gjort en tilstrekkelig innsats for å omplassere eller selge hunden, herunder søkt kontakt med omplasseringsorganisasjoner, og dette har vist seg umulig. Er det fastsatt krav om merking etter § 13, skal politiet søke å opprette direkte kontakt med den person hunden er registrert på.

(...)

Hundeloven § 12 Antall hunder i en husholdning eller på en eiendom

§ 12 Antall hunder i en husholdning eller på en eiendom

For å ivareta folks og dyrs sikkerhet og ro og orden kan kommunen i forskrift sette vilkår for å holde mer enn et bestemt antall voksne hunder i en husholdning eller på en eiendom. Med voksen hund menes hund over 12 måneder. Vilkår skal ikke være mer inngripende enn nødvendig.

Ved fastsettelse av vilkår må det åpnes for en konkret vurdering av den enkelte eiendom. I vurderingen skal det legges vekt på:

- a. Hvorvidt den enkelte eiendom er egnet til å ivareta et forsvarlig hundehold ut fra størrelse, utforming og beliggenhet sett i sammenheng med antall og type hunder.
- b. Hvorvidt det er mulig å utforme sikringstiltak på den enkelte eiendom som er tilpasset hundeholdet.

NOAH bemerker som i tidligere innsendte innspill at en kommunal regulering av antall hunder vil kunne ramme vilkårlig og oppleves urimelig. Hvis reglene oppleves urimelig kan dette bidra til svekket respekt for loven. Vi er positive til en nødvendighetsvurdering som kan bidra til å avhjelpe denne problematikken. Selv om kommuner har kunnskap om lokale forhold er det viktig at dette ses i sammenheng med hundefaglig kunnskap, og slik kunnskap burde derfor spille en sentral rolle i vurdering. Som endringsforslaget selv anerkjenner spiller hundens velferd en sentral rolle i å forebygge uheldige hendelser og skader, og NOAH mener derfor formålet om å ivareta hundens velferd må ha en sentral plass i vurderingen av hvilke vilkår som er nødvendig.

NOAH mener at typen hundehold burde være relevant, herunder om det er kommersielle hundehold. Slike hundehold vil ofte være styrt av andre verdier enn hundens individuelle verdi for eier, noe som øker risikoen for at hunden ikke blir tilstrekkelig ivaretatt eller får utøvd sine naturlige behov, som igjen kan medføre høyere risiko ved hundeholdet.

På denne bakgrunn burde det innføres krav om tillatelse for kommersielt hold og avlsvirksomhet. Et slikt krav vil gjøre det lettere å føre kontroll med hundehold, som både kan øke velferden til hundene og minske risikoen for fremtidige uheldige hendelser og skade. I tråd med EUs dyrehelseforordning er det etter svensk lov krav om

registrering dersom hund skal brukes i kommersiell virksomhet.⁷ NOAH understreker også at ID-merking vil forenkle kontrollen med hundehold.

NOAH foreslår ikke endringer i forhold til regulering av avl her, da vi har foreslått dette i tilknytning til forskrift om avl av hund, hjemlet i dyrevelferdsloven.

På den annen side mener NOAH det er viktig at omplasseringsvirksomhet ikke hindres av slike regler. Siden reglene kun handler om *vilkår* for å ha et større antall dyr, vil det trolig være mulig å imøtekomme vilkår for slike organisasjoner.

Hundeloven § 13 Merking av hunder

§ 13 Merking av hunder

Private organisasjoner kan etablere og drive en ordning for registrering og merking av alle hunder.

Kongen kan gi forskrift om

a. at alle hunder skal være merket, og at de skal være registrert i et register som føres av en eller flere private organisasjoner eller av et offentlig organ,

b. at en hundeholder plikter å gi genetiske og andre opplysninger til registeret om hunden og hundeholdet,

c. at hundeholderne skal betale gebyr som dekker de nødvendige kostnadene ved ordningen, og

d. at politiet skal ha innsyn i registeret

ID-merking er sentral for formålet loven søker å oppnå - det vil forenkle politiets oppgaver etter loven og være ressursbesparende for politiet ved håndtering av bortkomne hunder og øke sjansen for at hund og hundeholder kan gjenforenes. I tillegg kan det være til hjelp for regulering av avl og omsetning av dyr, og hindre ulovlig salg av hunder. ID-merking kan redusere hjemløshet og vanskjøtsel og dermed redusere antall tilfeller hvor dårlig hundehold medfører ulemper og skader på enkeltmennesker og samfunn. Dette vil igjen være med å harmonisere godt hundehold og samfunn. Det vil spare samfunnet for ressurser, ettersom ID-merking vil kunne være ressursbesparende for både politi, Mattilsynet, veterinærer, viltnemda og frivillige organisasjoner.

NOAH mener det burde være opp til staten å etablere en ordning for kontroll med hundehold, og at dette ansvaret fraskrives hvis det blir opp til private organisasjoner å drive en ordning for registrering og merking. Ansvaret for opprettelse av en slik ordning burde plasseres i det offentlige, som vil stå fritt til å kjøpe inn tjenesten fra private organisasjoner. Et initiativ bør uansett ikke «låses» til private aktører i forskrift.

NOAH foreslår følgende endring:

Private organisasjoner kan etablere og drive en ordning for registrering og merking av alle hunder.

Kongen kan gi forskrift om:

Hundeloven § 14 Inngrep på stedet mot hund som jager eller angriper mv.

§ 14 Inngrep på stedet mot hund som jager eller angriper mv

Hundeholderen skal sørge for å holde eller kalle hunden tilbake og gjøre det han eller hun kan for å avverge urettmessig fare når en hund jager eller angriper mennesker eller dyr.

Et ellers ulovlig inngrep mot en hund er lovlig når noen gjør det for å avverge at hunden urettmessig jager eller angriper mennesker eller dyr, dersom inngrepet ikke går lenger enn nødvendig for å avverge skade, og dessuten ikke går utover det forsvarlige i betraktning av angrepets farlighet og den angrepnes interesse.

Så langt følgende særlige bestemmelser rekker, gjelder de foran den generelle regelen i andre ledd:

⁷ <https://jordbruksverket.se/djur/hundar-katter-och-smadjur/hundar/nya-regler-for-hundar>

a. Ved pågående eller nært forestående angrep mot en person kan enhver gjøre det inngrep mot hunden som fremstår som nødvendig for å avverge skade. Det samme gjelder en hund som påtreffes i umiddelbar forbindelse med at den har påført en person betydelig skade, dersom hunden fortsatt utgjør en klar fare.

Dette fritar ikke den som helt eller delvis har provosert et angrep, fra straffansvar eller erstatningsansvar.
b. Når en hund jager eller angriper tamrein eller husdyr som beiter lovlig, eller når hunden ensidig angriper en annen hund, kan det utsatte dyrets eier, innehaver eller den som passer dyret, gjøre det inngrep mot hunden som fremstår som nødvendig for å avverge skade, så sant inngrepet ikke går lenger enn nødvendig og ikke utover det forsvarlige. Det samme gjelder hvis hunden har voldt betydelig skade på tamrein, husdyr eller hunder, og den fortsatt utgjør en klar fare. Denne bestemmelsen kan ikke påberopes når det dyret som blir jaget eller angrepet, urettmessig er kommet inn på eiendom som hundeholderen disponerer.

c. Når båndtvang gjelder, kan grunneier, noen som opptre på dennes vegne, eller jakt- og fangstberettigede, avlive en hund ved direkte angrep på hjortevilt, likevel ikke en hund som er i aktiv bruk som ettersøkshund etter sykt eller såret vilt.

Bokstav d oppheves.

Paragrafen her gjelder ikke politihunder som brukes lovlig. Heller ikke gjelder paragrafen der reglene om nødrett og nødverge gjør en farlig bruk av hunden rettmessig.

Terskelen for å foreta inngrep som ellers ville vært ulovlig er satt lavt etter andre ledd - "jager eller angriper mennesker eller dyr". Det er særlig problematisk dersom man legger nåværende definisjoner av «angrep» og «jage» til grunn, og det ikke foreligger noen som helst definisjon av skade (og dermed usikkerhet rundt om dette innebærer materiell skade på for eksempel klær og psykisk skade på noen som er svært redd for hund og dermed også reagerer på vennlig tilnærming fra en hund). Med de nåværende definisjonene er paragrafens innledning urimelig. Med NOAHs definisjoner, er det en bedring. Presisering av at tiltaket mot hunden ikke må være urettmessig er viktig, men NOAH mener det også bør presiseres at mindre inngripende tiltak skal benyttes hvis mulig. NOAH er glad for at departementet presiserer at avliving skal være «siste utvei» - men mener noen grep er nødvendig for at lovteksten skal sikre dette.

Ad definisjoner bemerker NOAH at departementet skriver: «Ordet «angrep» omfatter dermed alt fra bitt til glefsing, til at en hund griper tak i, hopper opp på, eller truer noen. Angrep vil ikke omfatte hopping i forbindelse med hilsing og lek, bjeffing, og atferd som ikke gir et reelt grunnlag for frykt, og slike handlinger fra hundens side vil derfor heller ikke gi grunnlag for inngrep. Krenkelser av bagatellmessig art vil ikke være å anse som et angrep. For at en handling skal anses som «jaging» må hunden springe målrettet etter ett eller flere dyr eller mennesker. Bestemmelsen vil ikke omfatte situasjoner hvor jagingen skjer i forbindelse med lek, og andre situasjoner som ikke gir et reelt grunnlag for frykt.» Det er viktige presiseringer, men de bør fremgå i selve lovteksten, da nettopp problemet med nåværende lov er at den ble tøyd av politi og rettsvesen til å tolkes på måter lovgiver ikke hadde ment. Slik definisjonene nå står kan dessverre hilsing og lek risikere å tolkes inn igjen i anvendelsen av loven.

I den særlige bestemmelsen i bokstav a kan enhver gjøre det som "fremstår som nødvendig", uten at det foretas en objektiv vurdering av nødvendighet og forsvarlighet. En persons oppfatning av situasjonen vil være svært vanskelig å overprøve. I neste bokstav om angrep på andre dyr er utgangspunktet at det må fremstå nødvendig, men det er i tillegg krav at det faktisk ikke har gått ut over det nødvendige og at handlingen skal være forsvarlig, noe som impliserer at man lovlig kan gå ut over det som var nødvendig og forsvarlig ved jaging eller angrep på mennesker. Det er forståelig at departementet ønsker en større skjønnsmargin ved angrep på mennesker enn på dyr, men det kan likevel stille spørsmål ved at det ikke oppstilles en grense for hvor langt det faktisk kan gå ut over det som objektivt sett er forsvarlig og nødvendig. Samtidig som det er forståelse for hvilke krav man kan sette til mennesker i en situasjon hvor det kreves at de handler raskt, så burde ikke lovligheten baseres utelukkende på en vurdering av hva personen selv mener er nødvendig. Her gis større skjønnsmargin enn etter de strafferettslige reglene om nødverge. Som departementet selv uttaler så vil en forsvarlighetsvurdering etter alminnelige

strafferettslige regler gi den angrepne “rikelig margin” og spørsmålet vil være “om personen burde valgt en annen utvei, sett i lys av faresituasjonen”. Dette ivaretar i seg selv den skjønnsmarginen som er nødvendig i en presset faresituasjon. Hvis det er ønskelig å tydeliggjøre en større skjønnsmargin foreslås det at det også her oppstilles en objektiv målestokk for hvor lang man kan gå, men at kravet som oppstilles her vil være lavere enn etter annet ledd og tredje ledd bokstav b. NOAH foreslås det at det tas inn et vilkår om at inngrepet ikke går ut over det som ville vært nødvendig for å avverge skade, og ikke går utover det forsvarlige. Slik ivaretas en skjønnsmargin i en presset situasjon, samtidig som det stilles visse objektive krav med tanke på hvor langt man kan gå.

NOAH bemerker at det i flere tilfeller har blitt akseptert inngrep etter bokstav b som går ut over det som har vært forsvarlig og nødvendig, for eksempel avliving av hund hvor eieren har vært rett i nærheten eller hvor det ikke har vært dokumentert skade på dyr. Når nødvendighets- og forsvarlighetsvurderingen ikke lykkes med å regulere slike tilfeller, tyder dette på at bestemmelsen ikke klart nok uttrykker at mindre inngripende tiltak enn avliving *skal brukes* i de tilfeller det er tilstrekkelig til å avverge faren. At vurderingen skal gjøres i løpet av kort tid på stedet kan ikke begrunne tilfeller som at en hund avlives fordi den har kommet seg inn på et område hvor det er eller har vært beitedyr eller kommer inn på annen manns tomt og dyreholder mener det kan bli fare for andre dyr, uten at det er foretatt andre tiltak som ville vært tilstrekkelige for å avverge faren. Jaging av tamrein og andre husdyr vil nesten alltid kunne avverges med mindre inngripende tiltak, og NOAH mener det må påvises at den som påberoper bokstav b må ha forsøkt å avverge situasjonen på andre måter uten å lykkes med mindre det er klart at slike tiltak ikke ville ført frem. Det er viktig at dette kommuniseres tydelig, enten gjennom lov eller forarbeider, ettersom avliving er irreversibelt - hundeholder vil ikke få tilbake hunden selv om vurdering i etterkant viser at inngrepet gikk utover det lovlige.

NOAH er også bekymret over at bokstav c ikke tilstrekkelig presiserer at mindre inngripende tiltak skal være første valg i situasjoner med hjortedyr. «Direkte angrep» gir et bilde av en hund som er i ferd med å bite et hjortedyr, men selve definisjonen åpner dessverre for avliving av hunder som har en «målrettet bevegelse mot» - selv om det kunne være mulig å stoppe hunden på annet vis.

Realistisk sett vil det neppe være snakk om at noen ikke griper inn overfor en hund i en situasjon de oppfatter som truende og akutt. Utfordringen er derfor trolig først og fremst å ikke kommunisere en så lav terskel at folk griper til ulovligheter fordi de oppfatter hundens tilstedeværelse/handlinger som uønsket, uten at det er en nødsituasjon.

På denne bakgrunn foreslår NOAH følgende endringer i § 14 3. ledd bokstav a:

§ 14 Inngrep på stedet mot hund som jager eller angriper mv

(...)

*Et ellers ulovlig inngrep mot en hund er lovlig når noen gjør det for å avverge at hunden urettmessig jager eller angriper mennesker eller dyr, dersom inngrepet ikke går lenger enn nødvendig for å avverge skade, og dessuten ikke går utover det forsvarlige i betraktning av angrepets farlighet og den angrepnes interesse. **Ulovlige inngrep kan ikke brukes dersom lovlige inngrep etter en objektivt vurdering ville vært tilstrekkelig. Ved bruk av ulovlige inngrep, skal også det minst inngripende virkemiddelet velges.***

(...)

Så langt følgende særlige bestemmelser rekker, gjelder de foran den generelle regelen i andre ledd:

*a. Ved pågående eller nært forestående angrep mot en person kan enhver gjøre det inngrep mot hunden som fremstår som nødvendig for å avverge skade, **så sant inngrepet ikke går lenger enn nødvendig og utover det forsvarlige.** Det samme gjelder en hund som påtreffes i umiddelbar forbindelse med at den har påført en person betydelig skade, dersom hunden fortsatt utgjør en klar fare. Dette fritar ikke den som helt eller delvis har provosert et angrep, fra straffansvar eller erstatningsansvar.*

(...)

c. Når båndtvang gjelder, kan grunneier, noen som opptre på dennes vegne, eller jakt- og fangstberettigede, avlive en hund ved direkte angrep på hjortevilt, likevel ikke en hund som er i aktiv bruk

som ettersøkshund etter sykt eller såret vilt, eller dersom angrep kan hindres ved mindre inngripende virkemidler.

Hundeloven § 15 Hund som utgjør klar fare for husdyr og tamrein

§ 15. Hund som utgjør klar fare for husdyr og tamrein

En hund som uten ledsager går løs i utmark eller landbruksområder i strid med båndtvangsbestemmelsene og utgjør en klar fare for husdyr og tamrein, kan opptas av grunneieren, festeren, forpakteren, beiteberettigede, en berørt reineier eller noen som opptrer på vegne av disse. Dersom det ikke lar seg gjøre å oppta hunden eller få politiet til stedet så raskt som situasjonen krever, kan vedkommende avlive hunden på stedet bare dersom § 14 tredje ledd bokstav b er oppfylt.

Både "klar fare", jf. definisjonen i § 2, og henvisning til vilkårene om jaging eller angrep/ensidig angrep i tillegg til nødvendighets- og forholdsmessighetskravet i § 14 annet ledd bokstav b innebærer at terskelen for avliving høynes og at avliving ikke vil være tillatt der mindre inngripende tiltak er tilstrekkelig til å avverge faren. NOAH støtter dette, og håper at det vil forhindre praksis man hittil har sett hvor hunder har blitt avlivet kun på bakgrunn av at de har oppholdt seg på annens grunn.

Hundeloven § 17 Umiddelbare politiltak for å vareta sikkerheten og tryggheten til enkeltpersoner, allmennheten og dyr

§ 17. Politiets forebyggende virkemidler

Politiet kan i samsvar med reglene i politiloven § 6 gripe inn overfor hunder og hundeholdere for å vareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet eller trygghet, eller for å verne andre dyr.

Politiet kan for øvrig i slike tilfeller blant annet:

a. ta seg inn på privat eiendom eller område,

b. pålegge båndtvang eller tidsbegrenset bruk av munnkurv. Munnkurv må ikke benyttes i strid med regler om dyrevelferd,

c. forby hunders tilstedeværelse i bestemte områder,

d. gi pålegg om at hunden kun kan luftes av eier, eller av andre navngitte personer over 18 år, eller at hunden ikke må luftes sammen med andre hunder,

e. gi detaljerte pålegg om inngjerding av eiendom der hund oppholder seg,

f. gi andre pålegg eller forbud som gjelder hundeholdet eller sikring av hunder,

g. om nødvendig ta hunder i midlertidig forvaring

Unnlater hundeholderen å etterkomme pålegg eller forbud, kan politiet for hundeholderens regning sørge for at det nødvendige blir gjort for å vareta de hensyn som er nevnt i første ledd.

Politiets vedtak har virkning straks, om ikke annet blir fastsatt.

Dersom hundeholderen unnlater å etterkomme enkeltvedtak innen fastsatt frist, kan det ilegges tvangsmulkt i form av en engangsmulkt eller løpende dagmulkt. Tvangsmulktens størrelse fastsettes under hensyn til hvor viktig det er at det aktuelle pålegget gjennomføres, og hvilke kostnader dette antas å medføre. Tvangsmulkten kan fastsettes allerede i forbindelse med at pålegget gis når det er nødvendig at fristen overholdes. Vedtak om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Politiet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

Kongen kan gi nærmere forskrift om bruk av tvangsmulkt i henhold til femte ledd.

Dersom en hundeholder gjentatte ganger unnlater å etterkomme vedtak gitt av politiet eller ved brudd på bestemmelser om sikring av hund som kan medføre høy risiko, kan politiet pålegge hundeholderen å redusere antall hunder eller å avvikle hundeholdet innen en gitt frist. Dersom hundeholderen ikke overholder politiets vedtak kan politiet gjennomføre tiltaket for hundeholderens regning. Så langt det anses praktisk mulig og forsvarlig, bør politiet søke å omplassere eller selge en hund fremfor å avlive den. Dersom hunden blir solgt, skal salgssummen utbetales til eieren med fradrag for kostnadene til forvaring av dyret og gjennomføring av salget.

NOAH er glad departementet har fokus på og ønsker å ta i bruk forebyggende virkemidler heller enn avliving. Vi støtter endringsforslagets skille mellom politiets forebyggende virkemidler og avliving som ekstraordinært inngrep. Det er positivt at listen over forebyggende tiltak utvides og konkretiseres. Forhåpentligvis vil det minske sjansen for at hunden blir lidende som følge av eiers manglende kompetanse og gjennomføring av effektive tiltak.

Etter bestemmelsens ordlyd "bør" politiet søke å omplassere eller selge hund heller enn å avlive, der det er praktisk mulig. NOAH mener ordlyden burde være "skal" slik som i § 18. Det burde være svært høy terskel for avliving som følge av hundeholders manglende etterkommelse av politiets vedtak eller brudd på bestemmelser om sikring av hund. Situasjonen er her slik at politiet har vurdert at enkeltpersoners, allmennhetens eller andre dyrs trygghet og sikkerhet sannsynligvis vil være ivaretatt ved gjennomføringen av de pålagte forebyggende tiltakene. Hundeholders manglende gjennomføring burde ikke lastes hunden, som heller må selges eller omplasseres til en hundeholder som er villig til å ta de nødvendige forebyggende tiltak. Bestemmelsen gir anledning til å iverksette forebyggende tiltak ut fra subjektive trygghetshensyn, men den kan ikke legge opp til en fremgangsmåte hvor slike hensyn kan medføre at hunden avlives. Det er derfor viktig at ordlyden presiserer at avliving fortsatt må begrunnes i at hunden objektivt sett utgjør en større risiko enn andre hunder, uten at omplassering eller salg (alene eller kombinert med andre forebyggende virkemidler) vil avhjelpe denne risikoen.

NOAH støtter departementets endring av oppbygning av paragrafen, slik at tiltak kommer klart frem. NOAH er enig i at det ikke er problematisk om det er lav terskel for disse mindre inngripende tiltakene, som uansett er innrettet på å skape et tryggere hundehold også for hunden. Det som har vært sterkt problematisk er at det kan se ut som om politiet har hatt lavere terskel for det svært inngripende tiltaket avliving enn en rekke lite inngripende tiltak, slik departementet også beskriver. Unntaket er bokstav g - da det å ta hund i midlertidig forvaring er svært inngripende hvis man må betale kennelkostnadene og trussel om avliving ved manglende betaling, gjør at hunder til mindre bemidlede borgere automatisk avlives. Dette må søkes unngått.

NOAH foreslår også et ytterligere tiltak for å signalisere at kompetanse, behandling av sykdom eller adferdstrening er viktige forebyggende tiltak. Dette vil være et meget lite inngripende tiltak, som utelukkende er positivt for hunden selv, og vil kunne avdekke problempunkter og hindre senere hendelser - for eksempel hvis veterinær oppdager dårlig tannhelse eller leddlidelser som skaper smerte og irritasjon.

På denne bakgrunn foreslår NOAH følgende endring:

(...)

f. gi pålegg om dokumentasjon på kompetanse, rådgivning hos adferdsspesialist eller veterinær,

g. gi andre pålegg eller forbud som gjelder hundeholdet eller sikring av hunder,

h. om nødvendig ta hunder i midlertidig forvaring

(...)

*Dersom en hundeholder gjentatte ganger unnlater å etterkomme vedtak gitt av politiet eller ved brudd på bestemmelser om sikring av hund som kan medføre høy risiko, kan politiet pålegge hundeholderen å redusere antall hunder eller å avvikle hundeholdet innen en gitt frist. Dersom hundeholderen ikke overholder politiets vedtak kan politiet gjennomføre tiltaket for hundeholderens regning. ~~Så langt det anses praktisk mulig og forsvarlig, bør politiet søke å omplassere eller selge en hund fremfor å avlive den.~~ **Politiet skal omplassere eller selge en hund fremfor å avlive den. Avliving skal ikke skje med mindre hunden utgjør en større risiko i fremtiden enn andre hunder, og uten at omplassering eller salg av hunden er tilstrekkelig til å avhjelpe denne risikoen. Før det fattes vedtak om avliving skal det innhentes sakkyndig vurdering. Avliving kan ikke begrunnes i praktiske hensyn, med mindre politiet har gjort en tilstrekkelig innsats for å omplassere eller selge hunden og dette har vist seg umulig.** Dersom hunden blir solgt, skal salgssummen utbetales til eieren med fradrag for kostnadene til forvaring av dyret og gjennomføring av salget."*

§ 17 a. Politiets inngrep ved akutt fare

Dersom en hund har drept eller påført et menneske betydelig skade eller har angrepet et barn, og fortsatt utgjør en klar fare, kan hunden avlives av politiet der de finnes, dersom hensynet til noens sikkerhet eller allmennhetens trygghet klart tilsier en umiddelbar avliving.

Vedtak om avlivning skal stadfestes skriftlig i etterkant.

NOAH støtter departementets uttalelser om at avliving er et "ekstraordinært tiltak" som bare skal benyttes unntaksvis og som bør begrenses så langt som mulig.

NOAH har tidligere gitt innspill uttrykt at det er uheldig at situasjoner av meget ulik alvorlighetsgrad samles i en setning. Det er stor forskjell på å "angripe et barn", som kan omfatte så lite som å gjøre en målrettet bevegelse mot et barn, og det å påføre et menneske betydelig skade/død. NOAH mener at inngrep på barn enten må tas ut av paragrafen eller erstattes med et vilkår om skade på barn. Det vil også være mer i tråd med departementets egen oppfatning av at «Dersom barnet imidlertid ikke har kommet til skade skal det en del til for at avlivning skal anses som et forholdsmessig tiltak.». Andre tiltak vil da sannsynligvis være mulige og tilstrekkelige.

Under høringsnotatets kommentarer til § 14 uttaler departementet at allmennhetens trygghet vil omfatte både en subjektiv og en objektiv vurdering. NOAH kan ha forståelse for at dette kan være relevant for mindre inngripende, forebyggende virkemidler. Det burde derimot ha liten plass i en akutt avlivingsvurdering, og kan sende et uheldig signal om at man kan avlive en hund på stedet for at allmennheten skal føle seg trygg. Selve ordlyden reflekterer ikke at det allerede følger av "klar fare" at det må være en situasjon hvor hunden sannsynligvis vil angripe igjen hvis situasjonen ikke løses opp, og at mindre inngripende virkemidler ikke vil være tilstrekkelig til å avverge denne faren. Vilkåret om klar fare vil ikke være oppfylt uten at hensynet til noens sikkerhet tilsier avliving. Hensynet til allmennhetens trygghet burde ikke være et alternativ vilkår, som impliserer at man kan avlive en hund på stedet uten at det er nødvendig for noens sikkerhet. I alle tilfeller hvor umiddelbar avliving ikke kan begrunnes i noens sikkerhet vil det ikke være nødvendig å avlive på stedet, og en eventuell vurderingen av avliving må foretas etter § 18. Dette stemmer også bedre overens med det synet departementet uttrykker i høringsnotatet om at avliving på stedet må være "nødvendig ut fra hensynet til enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet".

NOAH mener bestemmelsen burde inneholde et krav om nødvendighet og oppfordrer departementet til å vurdere hvordan det kan komme tydeligere frem i paragrafen at avliving bare er tillatt hvis det er forsøkt mindre inngripende virkemidler eller det er klart at slike virkemidler ikke vil føre frem. NOAH mener at ikke det burde være tilstrekkelig at hensynet til noens sikkerhet "tilsier" avliving, det burde være krav om at avliving er "nødvendig" ut fra hensynet til enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet. Alternativt kan paragrafen utformes i tråd med de vilkår som stilles til enhver person i nøds- og faresituasjoner etter § 14, hvor inngrep både må være nødvendig og forsvarlig.

NOAH er enig i at muligheten til å avlive andre hunder i eiers varetakt uten nærmere vurdering må tas ut av bestemmelsen. Det er klart urimelig at andre hunder skal kunne avlives uten at dette undergis en grundig vurdering når dette ikke er nødvendig for å avverge fare.

Videre er NOAH enig med departementet i at vedtak om umiddelbar avliving må stadfestes skriftlig i etterkant og at det skal være klagemulighet på vedtaket.

NOAH foreslår på denne bakgrunn følgende endringer i § 17 a:

§ 17 a. Politiets inngrep ved akutt fare

*Dersom en hund har drept eller påført et menneske betydelig skade eller har angrepet et barn, og fortsatt utgjør en klar fare, kan hunden avlives av politiet der de finnes, dersom **avliving er klart nødvendig ut fra hensynet***

til noens sikkerhet eller allmennhetens trygghet enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet klart tilsier en umiddelbar avliving.

Avliving anses bare som nødvendig i de tilfeller politiet har forsøkt å hindre videre angrep eller skade ved bruk av mindre inngripende virkemidler, eller hvor det er klart at slike virkemidler ikke vil føre frem.

Vedtak om avlivning skal stadfestes skriftlig i etterkant.

Hundeloven § 18. Avliving eller omplassering av hund etter en eller flere uønskede hendelser

§ 18 Avliving eller omplassering av en hund etter angrep eller skade på menneske

En hund som har angrepet eller skadet et menneske, kan politiet i ettertid vedta å avlive dersom ikke dette fremstår som et uforholdsmessig tiltak. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på:

- a. hvilken fare som har vært til stede, blant annet om det er et barn som har vært angrepet,*
- b. omfang og type av påført skade, blant annet om det er barn som er påført skade, men det økonomiske tap etter påført skade skal ikke tillegges vekt,*
- c. hvorvidt den som er blitt angrepet eller skadet helt eller delvis har provosert et angrep d. den risiko hunden og hundeholdet kan antas å medføre i fremtiden,*
- e. hundens nytteverdi, men hundens økonomiske verdi skal ikke tillegges vekt,*
- f. om det er særskilte forhold ved hundens helse som medvirket til at hunden utøvet uønsket adferd og*
- g. om det finnes andre tiltak som kan forebygge fremtidig risiko.*

Før det fattes vedtak om avlivning skal det innhentes en sakkyndig vurdering dersom hundeholderen krever dette. Den sakkyndige vurderingen skal baseres på de faktiske forhold ved hendelsen, samt en medisinskfaglig vurdering og dokumentasjon av skade som er påført den skadelidte. Politiet skal gi hundeholderen en frist på å gi melding om de ønsker en slik sakkyndig vurdering. Det er ikke anledning til å be om fornyet vurdering. Vurderingen skal utføres av sakkyndige utpekt av departementet. Slike vurderinger gjøres for hundeholderens regning. Vurderinger etter bokstav f, annet ledd, skal utføres av autorisert veterinær.

Dersom det anses praktisk mulig og forsvarlig, skal politiet søke å omplassere en hund fremfor å avlive den. En hund som har påført et menneske betydelig skade bør normalt avlives.

Paragraf 18 bygger på utgangspunktet om at det må være forholdsmessighet mellom hendelsen som har inntruffet og reaksjonen dette får, når den egentlig burde omhandle en vurdering av forholdsmessigheten mellom målet bestemmelsen vil oppnå og de midlene som tas i bruk for å oppnå dette målet. Formålet er å forebygge uheldige hendelser og skader i fremtiden. Dette må holdes adskilt fra en vurdering av hvilke sanksjoner som er forholdsmessig med tanke på hendelsens alvorlighet. Den inntrufne hendelsen er relevant i den grad den belyser hvorvidt hunden utgjør en risiko for skade i fremtiden. Hendelsens straffverdighet er relevant for anvendelsen av § 28. Sanksjoner som sådan bør rettes mot eier i form av straff etter de paragrafer som regulerer det.

Det burde være et vilkår for å vedta avliving at hunden utgjør en reell risiko for fare i fremtiden, og at denne risikoen ikke kan avhjelpes på en tilfredsstillende måte med mindre inngripende virkemidler som omplassering eller forebyggende tiltak etter § 17. Departementet uttrykker også at avliving ikke "ikke vil være forholdsmessig dersom man kommer til at andre tiltak ville ha ført til et tilfredsstillende resultat". Dette burde komme tydeligere frem i lovteksten. En forholdsmessighetsvurdering der forebygging av fremtidig risiko bare er ett av flere momenter åpner for at det kan gjennomføres mer inngripende tiltak enn det som ville vært nødvendig for å hindre risiko i fremtiden. Hvis denne faren ikke er til stede vil vedtak om avliving enten bære preg av å være en straff for hendelsen som har inntruffet eller bli truffet på grunnlag av uvedkommende hensyn som andres subjektive utrygghetsfølelse (som med rette er tatt ut av loven). NOAH mener derfor at vilkåret om at tiltaket ikke fremstår "uforholdsmessig" kan erstattes av en vurdering av om hunden utgjør en fremtidig risiko og om denne risikoen kan avhjelpes med mindre inngripende virkemidler. Dette vil ivareta forholdsmessighetskravet, samtidig som vurderingen blir mer presis og forutsigbar. Momentene i bokstav a-g er relevante for å belyse hvorvidt hunden utgjør en fremtidig risiko, og hvordan denne risikoen eventuelt kan reduseres.

At det innhentes vurdering fra sakkyndig før vedtak om avliving treffes er i stor grad en forutsetning for å treffe riktige vedtak som oppnår lovens formål om å unngå fremtidige uheldige hendelser og skader, samtidig som det legges til rette for et samfunnsgagnlig hundehold med forståelse for hunders naturlige atferd. Selv om politiet fatter den endelige avgjørelsen burde de ikke stå fritt til ubegrunnet å overstyre den sakkyndiges uttalelser om forhold som er omfattet av den sakkyndiges kompetanseområde. At avgjørelsen bygger på hundefaglig kunnskap vil bidra til økt respekt for loven, da den enkelte hundeholder kan forholde seg til en faglig holdbar begrunnelse. I motsatt tilfelle burde det kreves en grundig begrunnelse hvis politiet velger å se bort fra eller treffe vedtak i strid den sakkyndiges uttalelser, da dette vil kunne svekke respekten for avgjørelsen. For øvrig fremkommer det ikke om en sakkyndig vurdering innebærer en vurdering av hunden i seg selv - det bør den gjøre, da beskrivelser av den faktiske hendelsen kan være uriktige og sprikende. Videre vil en konkret vurdering av hunden nødvendigvis innebære fysisk sjekk - nettopp for å avdekke eventuelle helseproblemer.

Sakkyndig vurdering burde være hovedregelen, og burde ikke avhenge av at hundeholder fremsetter et krav om og dekker utgiftene av slik vurdering. Hunder har egenverdi, jf. dvl. § 3, og deres liv burde ikke avhenge av hundeeiers evne til eller ønske om å betale. Dette føre til uriktige resultater hvor eier i stor grad har skylden for den uheldige situasjonen eller atferden. Det offentlige burde i hvert fall stå for kostnadene der adferdstesten viser at det hunden ikke utgjør en fare i fremtiden.

NOAH vil her også innskytte at det i seg er problematisk at politiet, uten involvering av Mattilsynet, kan vedta avliving. Å vedta avliving som en måte å få unna et «ordensproblem» er ikke samfunnsgavnlig. En involvering av Mattilsynets vurdering av hunden og dens situasjon, ville kunne avdekke dypere dyrevelferdsmessige forhold - og også forhindre faglig problematiske vedtak. En sakkyndig uttalelse vil være nødvendig selv med Mattilsynets involvering, da spesialister på hundeadferd er nødvendige for en riktig evaluering av tiltak, mens Mattilsynet kan være nødvendig for å vurdere helheten i situasjonen og unngå fremtidige hendelser eller dyrehold på kant med dyrevelferdsloven. I brev til jussprofessor Jo Hov 16.11.2021 skriver Mattilsynets leder for avdeling for dyrevelferd følgende: «Vurderingen av den enkelte hund krever helt sikkert dyrefaglig kompetanse (...) politiet bør ha en plan eller helst fast avtale med kompetansemiljø/person som kan bidra.» NOAH mener hundefaglige sakkyndige og *Mattilsynet* bør konsulteres av politiet ved det mest inngripende tiltaket - avliving.

NOAH er fornøyd med at helseplager anerkjennes som bakenforliggende årsak til angrep og skader, og deler departementets syn på at avliving ikke bør skje der hunden kan sikres behandling eller smertelindring. Dette er et svært viktig punkt, da det også skaper bevissthet hos hundeeiere om at «uønsket» adferd ikke nødvendigvis er et problem ved hundens mentalitet, men rett og slett et «rop om hjelp» fordi hunden har medisinske plager. Ut i fra et veterinært ståsted kan dette punktet føre til en betydelig forbedring i hvordan samfunnet forstår og ser på hunder.

Vi er enig med departementet i at begrepet “provosert” må innebære en vurdering av om reaksjonen er en normal reaksjon fra hunden i den gitte situasjon. Det burde legges opp til en vurdering av om andre mennesker eller dyrs oppførsel i forkant av hendelsen medvirket til hundens atferd. Dette burde inkludere tilfeller hvor hunden feilaktig tror den blir angrepet eller hvor andre handlinger som kan ha skremt hunden, uten at det er ment å provosere.

NOAH mener at omplassering bør være mer sentralt i paragrafen. Omplassering er et reelt og effektivt virkemiddel for å avslutte et uønsket hundehold - og vil i mange tilfeller være det riktige for å unngå uønskede hendelser, nettopp fordi eier-adferd mange ganger er viktigere enn dyrets adferd (som påvirkes av eier). Omplassering er et inngripende tiltak overfor eier, og i noen tilfeller også overfor hunden, og bør derfor reguleres som det. Men omplassering bør ikke ha en sekundær rolle ift avliving - det bør ha en fremtredende rolle og fremstilles som et reelt førstevalg i situasjoner av mer alvorlig karakter.

Hvorvidt omplassering kan avhjelpe risikoen hunden eller hundeholdet utgjør i fremtiden vil være omfattet av vurderingen av mindre inngripende virkemidler etter 1. ledd. En forsvarlighetsvurdering knyttet til omplassering etter tredje ledd fører til en unødvendig dobbeltbehandling, da det aldri vil være forholdsmessig å avlive dersom risikoen kan avhjelpes med en omplassering. NOAH mener også at omplassering burde være aktuelt der faren kan avhjelpes i kombinasjon med andre forebyggende virkemidler.

Det har ikke vært tilstrekkelig klart ut fra tidligere praksis hva som ligger i at det er “praktisk mulig og forsvarlig” å omplassere. I de tilfeller en omplassering er et egnet virkemiddel burde det ikke være anledning til å avlive utelukkende fordi det er praktiske vanskeligheter knyttet til en omplassering. Nylig ble fire hunder på 5-10 år dømt til avliving av Vestre Finnmark tingrett fordi de ble ansett som for gamle til å omplasseres, selv om hundene hadde mulighet til å leve et godt liv etter omplassering. Hundenes alder burde ikke være relevant. Voksne og eldre hunder har egenverdi og alder burde ikke utelukke et muligheten til et godt liv hos en kompetent hundeholder. Da NOAH postet om saken på sosiale medier, meldte det seg straks flere mulige hjem for hundene (dette var da ikke mulig å realisere siden saken hadde gått til retten). I flere dommer har retten kommet til at hunder som har skapt en «utrygghetsfølelse» i nabolaget ikke er egnet for omplassering. Der hundeeiers opptreden er grunnen til denne utrygghetsfølelsen, for eksempel ved at hundeeier ikke har overholdt båndplikten eller latt hundene gå løs i nabolaget, burde omplassering velges. Utrygghet som ikke er begrunnet i en objektiv vurdering burde heller ikke være et hinder for at hundene kan omplasseres, i tråd med at begrepet «utrygghetsfølelse» er fjernet fra loven. Dette er i tråd med departementets uttalelse om bruk av omplassering hvor faremomentet forsvinner dersom hunden omplasseres. NOAH støtter at tekst om løse hunder som grunnlag for avliving er tatt ut av paragrafen.

Også i denne paragrafen er det et problem at «skade» ikke er definert, og at «angrep» er definert slik det er. NOAH viser til tidligere kommentarer om dette. NOAH mener at angrep og skade burde være kumulative, ikke alternative, vilkår. Slik vil bagatellmessige hendelser utelukkes ved at det både vil være krav om en målrettet bevegelse som objektivt sett er egnet til å skade og at handlingen faktisk har påført skade (og ikke herunder materiell skade eller psykologisk skade). Det burde aldri anses forholdsmessig å avlive en hund for et “angrep” som verken har påført eller ment å påføre skade. I dette tilfellet må mindre inngripende, forebyggende tiltak være tilstrekkelig. Praksis har vist at forholdsmessighetsvurderingen ikke har lyktes i å regulere disse tilfellene, slik at hunder har blitt vedtatt avlivet for lite alvorlige, enkeltstående hendelser. Dette viser et behov for tydeligere vilkår. Lovteksten kan sende et klart signal om terskelen for avliving, uten at tilfeller hvor avliving faktisk er et nødvendig virkemiddel i departementets øyne, vil falle utenfor. Hvis det blir vedtatt som alternative vilkår er det viktig at terskelen for angrep settes høyere enn etter dagens rettstilstand (og dette lovforslagets definisjon), med krav om at handlingen har vært egnet til å skade.

Terskelen for inngangsvilkåret “skade” må også settes høyere enn slik den har blitt tolket til nå, hvor ikke bare fysiske, men også psykiske og ideelle skader, har vært omfattet av begrepet.⁸ Departementet foreslår å videreføre en tolkning av bestemmelsen hvor både psykiske og fysiske skader omfattes. Samtidig forstås “betydelig skade” utelukkende som fysiske skader. Hvorvidt hendelsen har resultert i psykiske skader burde ikke være relevant for vurderingen da det i stor grad vil bero på subjektive forhold og ikke sier noe om hvorvidt hunden vil utgjøre en fremtidig risiko. Dette er også i tråd med definisjonen av skade som fremkommer av høringsnotatet, hvor departementet forstår skade som “fysisk krenkelse av kroppen påført i tilknytning til et angrep”.

NOAH mener fortsatt det er behov for å avgrenses mot bagatellmessige skader, som blåmerker og rifter. Departementet er også av den oppfatning at mindre skader alene ikke vil være “tilstrekkelig til å fatte vedtak om avliving eller omplassering”, og at dette burde reguleres gjennom forholdsmessighetsvurderingen. NOAH mener terskelen for inngangsvilkårene til paragrafen kan forhøyes uten at dette går på bekostning av formålet bak bestemmelsen. Det er ikke nødvendig å åpne for å vurdere vedtak om avliving over en lav terskel da det uansett vil være mulig å regulere mindre alvorlige hendelser med forebyggende virkemidler. Det vil være en uforholdsmessig

⁸ LB-2016-164329 (Bob), Ot.prp. Nr. 48 (2002-2003) pkt. 13.5.1.2

stor belastning for hund og hundeeier å skulle gå gjennom en prosess hvor hunden settes i forvaring og vurderes avlivet fordi hunden har skapt en bagatellmessig rift med en klo. NOAH minner om at dersom omplassering gis en mer sentral rolle som virkemiddel, vil også dette være inngripende overfor eier i situasjoner der det er nødvendig.

Siste ledd siste setning må tas ut av paragrafen. Skadens omfang er bare relevant i den grad den belyser hvorvidt det er en fare for at hunden utgjør en risiko i fremtiden, og burde ikke i seg selv være grunnlag for en presumsjon om at avliving er riktig reaksjon.

NOAH foreslår følgende endringer:

§ 18 Omplassering eller avliving av en hund etter angrep eller skade på menneske

En hund som har angrepet eller skadet et menneske, kan politiet i ettertid vedta å omplassere eller avlive. Avliving kan kun vedtas dersom hunden utgjør en større risiko i fremtiden enn andre hunder, og mindre inngripende virkemidler ikke er tilstrekkelig til å avhjelpe denne risikoen. Ved avliving må både angrep og skade foreligge. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på:

- a. hvilken fare som har vært til stede, blant annet om det er et barn som har vært angrepet,*
- b. omfang og type av påført skade, blant annet om det er barn som er påført skade, men det økonomiske tap etter påført skade skal ikke tillegges vekt,*
- c. hvorvidt den som er blitt angrepet eller skadet helt eller delvis har provosert et angrep ~~den risiko hunden og hundeholdet kan antas å medføre i fremtiden,~~*
- e. hundens nytteverdi, men hundens økonomiske verdi skal ikke tillegges vekt,*
- f. om det er særskilte forhold ved hundens helse som medvirket til at hunden utøvet uønsket adferd og*
- g. ~~om det finnes andre tiltak som kan forebygge fremtidig risiko.~~*

Hunden skal ikke avlives i de tilfeller omplassering, enten alene eller i kombinasjon med andre forebyggende virkemidler, vil være tilstrekkelig til å avhjelpe fremtidig risiko.

Før det fattes vedtak om avlivning skal det innhentes en sakkyndig vurdering ~~dersom hundeholderen krever dette.~~ Den sakkyndige vurderingen skal baseres på de faktiske forhold ved hendelsen, konkret vurdering av hunden, samt en medisinskfaglig vurdering og dokumentasjon av skade som er påført den skadelidte. Politiet skal gi hundeholderen en frist på å gi melding om de ønsker en slik sakkyndig vurdering. Det er ikke anledning til å be om fornyet vurdering. Vurderingen skal utføres av sakkyndige utpekt av departementet. Slike vurderinger gjøres for hundeholderens regning. Vurderinger etter bokstav f, annet ledd, skal utføres av autorisert veterinær. Dersom politiet fatter vedtak i strid med sakkyndig vurdering, må dette begrunnes særskilt. Før det fattes vedtak om avliving, skal politiet også innhente uttalelse fra Mattilsynet.

Dersom det anses praktisk mulig og forsvarlig, skal politiet søke å omplassere en hund fremfor å avlive den. En hund som har påført et menneske betydelig skade bør normalt avlives.

§ 18 a Avliving eller omplassering av en hund etter angrep eller skade på tamrein, husdyr hjortevilt eller andre hunder.

En hund som har jaget og skadet tamrein, husdyr eller hjortevilt, kan politiet vedta å avlive dersom det ikke fremstår som et uforholdsmessig tiltak. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på:

- a. hvilken fare som har vært tilstede,*
- b. omfang og type av påført skade, jf. § 2 bokstav e,*
- c. den risiko hunden og hundeholdet kan antas å medføre i fremtiden,*
- d. hundens nytteverdi og e. om det finnes andre tiltak som kan forebygge fremtidig risiko. Politiet kan også vedta å avlive en hund som ved ensidig angrep har betydelig skadet*

andre hunder eller kjæledyr, dersom ikke det skadete dyret urettmessig var kommet inn på eiendom som hundeholderen disponerer. Ved vurderingen skal det også legges vekt på:

- a. om hunden ikke antas å utgjøre større risiko i fremtiden enn hunder vanligvis gjør,*
- b. om hunden kan fryktes å angripe og skade samme eiers dyr på nytt.*

Dersom det anses praktisk mulig og forsvarlig, skal politiet søke å omplassere en hund fremfor å avlive den.

NOAH er enig i departementets vurdering av at det er hensiktsmessig å skille mellom angrep og skading av menneske og jaging og skading av tamrein, husdyr eller hjortvilt.

Som etter § 18 burde utgangspunktet i § 18a første ledd også være om det er sannsynlig at hunden vil utgjøre en fare i fremtiden og at denne faren ikke kan avhjelpes med mindre inngripende virkemidler. NOAH bemerker at forebyggende virkemidler i de fleste tilfeller være tilstrekkelig til å avbøte fremtidig risiko ved jaging og skading av tamrein, husdyr, hjortevilt eller andre hunder. En hund vil ikke være en fare for husdyr, tamrein, hjortevilt eller andre hunder hvis den ikke utsettes for de nevnte dyrene uten bånd/ annen adekvat sikring. I de tilfellet hvor mindre inngripende tiltak - som pålegg om å gjennomgå trening (eks. saueaversjonstrening), om båndtvang eller munnskurv, inngjerding, forbud mot lufting av hunden i visse områder eller omplassering til et område uten beitedyr - ikke vil være tilstrekkelig til å forhindre fremtidig fare, vil omplassering ofte kunne avhjelpe faren. Som regel er det hunderasen og ikke den individuelle hunden som er disponert for jaging av andre dyr, og en avliving av en enkelthund vil være både uforholdsmessig og uhensiktsmessig. Hundeholdere med raser som er særlig disponert for jaging av andre dyr burde ha et særlig aktsomhetskrav. Virkemidler burde rette seg mot eier, ikke en hund som utøver naturlig atferd som lett kan forebygges. Med gjeldende lov har gjeterhunder som gjeter, eller huskyer som jager husdyr, blitt avlivet med begrunnelse i at det er i deres «adferdsmønster» å vise «aggresjon» - mens det i realiteten er i deres medfødte adferdsmønster å drive denne adferden, og avliving av enkelt dyr er urimelig fordi de aller fleste dyr av samme rase vil ha samme adferd.

Også for denne paragrafen mener NOAH at omplassering skal fremheves som tiltak. Departementet skriver: «Omplassering skal likevel bare skje dersom man mener at faremomentet vil forsvinne dersom hunden omplasseres.» Men NOAH mener omplassering til en mer egnet eller aktsom eier, er et særlig adekvat tiltak ved hendelser som denne paragrafen skal dekke, og at det derfor bør fremheves.

Det er ingen grunn til å skille mellom krav til sakkyndigvurdering etter § 18 og § 18a, og et slikt krav burde tas inn i paragrafen også her. NOAH bemerker at man her har utelatt å vurdere hundens helse, men vil tilføye at angrep på andre hunder kan ha årsak i hundens helse og at denne også bør vurderes i forbindelse med sakkyndig vurdering.

NOAH er positive til at departementet understreker at avliving ikke skal skje «hvis den skadevoldende hunden ikke utgjør større risiko i fremtiden enn det som er vanlig for hunder». Det er viktig med bevissthet rundt at denne type skader som paragrafen er ment å dekke i stor grad kan forebygges av eier. Det er også viktig som departementet skriver: «Dersom hendelsen har karakter av å være en engangshendelse skal avliving ikke skje. For å øke eierens aktsomhet kan det være mer relevant å ilegge bøter ved slike hendelser. En hundeholder må også påregne å utbetale erstatning for dyr som har blitt skadet eller gått tapt.»

NOAH foreslår følgende endringer:

§ 18 a Omplassering eller avliving av en hund etter angrep eller skade på tamrein, husdyr hjortevilt eller andre hunder.

En hund som har jaget og skadet tamrein, husdyr eller hjortevilt, kan politiet vedta å omplassere eller avlive. Avliving kan kun vedtas dersom hunden utgjør en større risiko i fremtiden enn andre hunder, og mindre inngripende virkemidler ikke er tilstrekkelig til å avhjelpe denne risikoen. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på:

- a. hvilken fare som har vært tilstede,*
- b. omfang og type av påført skade, jf. § 2 bokstav e,*
- c. den risiko hunden og hundeholderen kan antas å medføre i fremtiden,*

~~d. hundens nytteverdi og e. om det finnes andre tiltak som kan forebygge fremtidig risiko.~~
Politiet kan også vedta å avlive en hund som ved ensidig angrep har betydelig skadet andre hunder eller kjæledyr, dersom ikke det skadete dyret urettmessig var kommet inn på eiendom som hundeholderen disponerer. **Avliving kan bare skje hvis hunden utgjør en større risiko i fremtiden enn andre hunder og mindre inngripende virkemidler ikke er tilstrekkelig til å avhjelpe denne risikoen.** Ved vurderingen skal det også legges vekt på om hunden kan fryktes å angripe og skade samme eiers dyr på nytt.

~~Dersom det anses praktisk mulig og forsvarlig, skal politiet søke å omplassere en hund fremfor å avlive den.~~ **Hunden skal ikke avlives i de tilfeller omplassering, enten alene eller i kombinasjon med andre forebyggende virkemidler, vil være tilstrekkelig til å avhjelpe fremtidig risiko.**

Før det fattes vedtak om avlivning skal det innhentes en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal baseres på de faktiske forhold ved hendelsen, konkret vurdering av hunden, samt en medisinskfaglig vurdering og dokumentasjon av skade som er påført den skadelidte. Det er ikke anledning til å be om fornyet vurdering. Vurderingen skal utføres av sakkyndige utpekt av departementet. Dersom politiet fatter vedtak i strid med sakkyndig vurdering, må dette begrunnes særskilt. Før det fattes vedtak om avliving, skal politiet også innhente uttalelse fra Mattilsynet.

Hundeloven § 19. Farlige hunder

§ 19 Farlige hunder

Kongen kan gi forskrift om forbud mot å holde, avle eller innføre farlige hunder, eller å innføre sæd eller embryo fra farlige hunder. Forskriften kan sette krav til dokumentasjon av hundens rase eller type.

Med farlige hunder menes hunder eller hundetyper som spesielt aggressive, kampvillige og utholdende, og som på grunn av disse egenskapene er farlige for mennesker og dyr. Første ledd gjelder også for hundetyper som lett kan forveksles med farlige hunder.

Det er forbudt å holde eller innføre hunder som

- a. er gitt trening i eller for å angripe eller forsvare seg eller hundeholderen mot mennesker,
- b. er gitt trening i eller for å angripe andre hunder, eller
- c. enkelthunder som fremstår som spesielt aggressive, kampvillige eller med andre sterkt uønskede egenskaper eller fremtreden, slik at de kan være farlige for mennesker eller dyr.

Er det tvil om en hund går inn under tredje ledd bokstav c, kan politiet ta hunden i forvaring og kreve at hundeholderen bekoster og medvirker ved en kyndig undersøkelse av hundens atferd for å avklare om den er vel avbalansert eller har en lav terskel for aggresjon eller andre farlige egenskaper mv. Politiet fastsetter hvem som skal undersøke hunden. Dersom ikke hundeholderen følger opp innen en rimelig frist satt av politiet, regnes hunden for å gå inn under tredje ledd bokstav c.

Hunder som blir avlet, innført eller holdt i strid med regler i eller i medhold av denne paragraf, kan avlives eller pålegges utført av riket ved vedtak av politiet.

NOAH mener det må gjøres endringer i paragrafen om farlige hunder. Generelt er det faglig problematisk å klassifisere noen raser som «farlige». Forbud mot utvalget raser er vilkårlig, uten faglig holdbar begrunnelse. Studier av rasespesifikk lovgivning i har vist at lovgivningen ikke har vært effektiv, og i Irland har det tvert imot har vært en økning i antall sykehusinnleggelse som følge av hundebitt i perioden etter loven ble innført.⁹ Lovgivningen er misvisende fordi den gir et uriktig inntrykk av at det er større sannsynlighet for at visse raser påfører betydelige skader, som kan ta fokus fra viktigheten av hundeeiers kompetanse og samfunnets forståelse for hundeatferd uavhengig av rase.

⁹ Páraic Ó Súilleabháin, Human hospitalisations due to dog bites in Ireland (1998-2013): implications for current breed specific legislation, The Veterinary Journal (2015), <http://dx.doi.org/doi:10.1016/j.tvjl.2015.04.021>.

At det er hjemmel til å avlive “hundetyper som lett kan forveksles med farlige hunder” kan skape særlige problemer for blandingshunder. Den irske studien nevnt ovenfor advarer mot uforutsigbarheten i å knytte regelverket til bestemte raser, da identifikasjon er vanskelig og medfører et høyt antall feilidentifikasjoner. Hunder kan bli avlivet utelukkende for å ligne på det som i loven er definert som en «farlig rase», uten at det er faglig hold for at verken hunderasene den er blanding av er ulovlige, eller den individuelle hunden utgjør en større fare enn andre hunder. Det har store konsekvenser for hundeholder, både i form av kostnader og påkjenningen ved å miste et kjærtemedlem av familien. Det går særlig ut over omplasseringshunder og blandingshunder, da disse ikke nødvendigvis har papirer på hvilken rase de er.

Hvis departementet ønsker å beholde reguleringen av utvalgte hunderaser er det tilstrekkelig til å oppnå formålet hvis forskriftshjemmelen gir anledning til å forby avl og innførsel av farlige hunder, ikke hold. Paragrafene 17 og 18 gir tilstrekkelig hjemmel for politiet til å regulere hundehold som utgjør en trussel mot sikkerhet og trygghet, ut fra en vurdering av den enkelte hund. Hunder som ikke utgjør en fare for sikkerhet eller trygghet burde ikke avlives utelukkende begrunnet ut fra utseende og tilhørighet til rase/r. Forbud mot hold av utvalgte raser kan føre til at familiehunder som aldri har vist tegn til aggresjon eller annen uønsket oppførsel blir avlivet uten at det egentlig er begrunnet i en faktisk farlig eller risikofylt situasjon. Avliving blir i realiteten en form for straff når det ikke kobles opp mot en faktisk reell risiko man søker å avverge. I dette tilfellet risikerer det også å være straff for et «lovbrudd» som ikke er begått - da det å holde blandingshunder av lovlige raser risikerer straff selv om det altså ikke er ulovlig.

NOAH ser ingen grunn til at avliving skal knyttes til en subjektiv vurdering av hvordan hunden fremstår, og ikke til en objektiv vurdering av hundens faktiske atferd og handlinger. Hvis avliving skal være et mulig virkemiddel ved hold av spesifikke raser må det også her være mulig å kreve sakkyndig vurdering. Ikke bare i de tilfeller det er tvil om en hunden går under tredje ledd bokstav c, men også for å vurdere om en hund som tilhører en rase som *anses som farlig* eller ligner på en slik rase faktisk utgjør en større trussel for fremtidig fare enn andre hunder.

Hvis bokstav c videreføres burde begrepet “fremstår som” byttes ut med “er”. Hvis politiet påstår at det er en mulighet for at et hundeholdet er i strid med loven så må de, i tråd med alminnelige regler om bevisbyrde, ha byrden av å bevise at dette er tilfellet. Det er ingen grunn til å fravike kravet om alminnelig sannsynlighetsovervekt i slike tilfeller, slik det åpnes for i fjerde ledd siste setning. Hvis ikke skapes en presumsjon om at hunden er farlig, som hundeeier må bevise at er feil. Det kan vanskelig argumenteres for at hundeholder er nærmest til å bevise at lovbrudd ikke foreligger når politiet tar hunden i forvaring og fastsetter hvem som skal undersøke den. Det er nesten utelukkende kostnadene hundeholder skal bidra med, og det er ut fra en vurdering av hvor det offentlige ønsker å plassere kostnadene, ikke en vurdering av hvem som er nærmest til å bevise sin påstand. At hundeholder ikke betaler nødvendige utgifter burde avhjelpest ved andre virkemidler, slik at ikke hunden avlives uten at det faktisk er begrunnet i formålet å avverge en fremtidig risiko for fare. Hvis hundeeier ikke medvirker til å sannsynliggjøre at hunden ikke utgjør en fare så vil det følgelig ha konsekvenser for bevisvurdering, men det betyr ikke at politiet burde være unntatt plikten til å sannsynliggjøre sin påstand om at hunden faktisk utgjør en fremtidig fare med den følge at tvil og hvordan hunden fremstår skal være nok til å begrunne avliving.

NOAH mener at et raseforbud må være faglig begrunnet ut fra dyrevelferdshensyn. Å ta i bruk hjemmelen i § 21 til å utarbeide en forskrift med krav til godkjenning for hold av enkelte hundetyper kan både sikre dyrevelferd og imøtekomme behovet for å unngå at uegnede hundeholdere benytter enkelte hundetyper. Tiltak burde rette seg mot eiers egnethet og ansvar, ikke mot dyrets genetikk. Oftest vil problemet være knyttet til eiers kompetanse, ikke hunden selv. NOAH mener at første og annet ledd av paragrafen egentlig er overflødige. Intensjon ved første ledd bør kunne ivaretas av § 21. Dette fordi det ikke er faglig belegg for å si at noen raser per definisjon er «farlige». Men det er faglig belegg for å si at noen raser krever mer kompetanse eller særlig kunnskap for å sikre et godt hundehold. Annet ledd er en gjentakelse av tredje ledd og dekkes dessuten av øvrige paragrafer.

NOAH mener hovedsakelig at formålet bak § 19 kan ivaretas gjennom utarbeidelse av nevnt forskrift etter § 21. Hvis bestemmelsen videreføres foreslår NOAH følgende endringer:

§ 19 Farlige hunder

Kongen kan gi forskrift om forbud mot å holde, avle eller innføre farlige hunder, eller å innføre sæd eller embryo fra farlige hunder. Forskriften kan sette krav til dokumentasjon av hundens rase eller type.

Med farlige hunder menes hunder eller hundetyper som spesielt aggressive, kampvillige og utholdende, og som på grunn av disse egenskapene er farlige for mennesker og dyr. Første ledd gjelder også for hundetyper som lett kan forveksles med farlige hunder.

Det er forbudt å holde eller innføre hunder som

a. er gitt trening i eller for å angripe eller forsvare seg eller hundeholderen mot mennesker,

b. er gitt trening i eller for å angripe andre hunder, eller

c. enkelthunder som fremstår som er spesielt aggressive, kampvillige eller med andre sterkt uønskede egenskaper eller fremtreden, slik at de kan være farlige for mennesker eller dyr.

Er det tvil om en hund går inn under tredje ledd bokstav c, kan politiet ta hunden i forvaring og kreve at hundeholderen bekoster og medvirker ved innhente en sakkyndig undersøkelse av hundens atferd for å avklare om den er vel avbalansert eller har en lav terskel for aggresjon eller andre farlige egenskaper mv. Politiet fastsetter hvem som skal undersøke hunden. Dersom ikke hundeholderen følger opp innen en rimelig frist satt av politiet, regnes hunden for å gå inn under tredje ledd bokstav c.

Hunder som blir avlet, innført eller holdt i strid med regler i eller i medhold av denne paragraf, kan avlives eller pålegges utført av riket ved vedtak av politiet bare dersom hunden utgjør en større fremtidig risiko enn andre hunder og denne risikoen ikke kan avhjelpest ved mindre inngripende tiltak. Før det fattes vedtak om avlivning skal det innhentes en sakkyndig vurdering. Dersom vedtak gjøres i strid med slik vurdering, skal det begrunnes særskilt.

Hundeloven § 20. Unntak fra reglene i § 19

§ 20 Unntak fra reglene i § 19

En hund omfattes ikke av § 19 tredje ledd bokstav a eller b hvis den er trent av politiet eller i særlige tilfelle av andre med politiets tillatelse, eller er innført i riket med politiets tillatelse.

En hund omfattes ikke av § 19 tredje ledd bokstav a hvis den er lovlig trent av en hundeorganisasjon før lovens ikrafttreden, eller etter lovens ikrafttreden av en hundeorganisasjon med tillatelse fra politiet. Hunden kan ikke selges eller omplasseres uten politiets tillatelse. En hund omfattes heller ikke av 19 tredje ledd bokstav a og b hvis den er lovlig trent i henhold til vilkår fastsatt ved særlig forskrift. Blir vilkårene overtrådt eller hunden angriper et menneske, skal den avlives etter vedtak av politiet, hvis ikke nødverge eller nødrett berettiget angrepet.

Kongen kan fastsette forskrift om unntak fra forbudet i § 19 tredje ledd a og b og vilkår for slike unntak.

NOAH er positive til at angreps- og bitetrening reguleres for å sikre hundens velferd og for å hindre misbruk, men mener det er problematisk at en hund "skal" avlives på grunn av eiers avgjørelse om å trene den gjennom angreps- og bitetrening. I slike tilfeller er det hundeholder som er ansvarlig, hunden har ikke valgt hva den skal trenes opp til. Brudd på vilkårene burde belastes eieren, ikke føre til automatisk avlivning. Også her burde en sakkyndig vurdere hvorvidt hunden faktisk utgjør en større fremtidig trussel enn andre hunder, og det burde vurderes om forebyggende tiltak er tilstrekkelig til å avhjelpe risikoen for fremtidig fare.

Angreps- og bitetrening må være dyrevelferdsmessig forsvarlig. Selv om dette følger av dyrevelferdsloven burde eventuell forskrift som regulerer angreps- og bitetrening inneholde bestemmelser som sørger for at hunden ikke påføres ubehag og smerter ved slik trening.

NOAH foreslår følgende endring i annet ledd siste setning:

“Blir vilkårene overtrådt eller hunden angriper et menneske, skal den avlives etter vedtak av politiet, hvis ikke nødverge eller nødrett berettiget angrepet, og hvis vilkårene for avliving i § 19 femte ledd er oppfylt.”

Hundeloven § 22. Forbud mot at en person skal kunne ha med hund å gjøre

§ 22 Forbud mot at en person skal kunne ha med hund å gjøre

Politiet kan forby ved vedtak en hundeholder å ha med hund å gjøre

a. når hundeholderens hund blir vedtatt avlivet, omplassert eller utført fra riket etter §§ 17, 17a, 18, 19-20, eller § 21, jf. § 24,

b. dersom pålegg fra politiet etter § 17 ikke er fulgt opp,

c. dersom politiet har avlivet eller omplassert hundeholderens hund etter § 17 og 17 a,

d. dersom hundeholderens hund har angrepet et menneske, og hunden ble avlivet på stedet etter § 14

e. dersom personen har trent en hund for angrep på eller forsvar mot mennesker i strid med loven eller i forskrift gitt i medhold av loven,

f. dersom personen har latt en hund delta i hundekamp eller har trent en hund for dette,

Forbud etter første ledd kan bare bli satt dersom personens hundehold ikke anses å ha vært sikkerhetsmessig forsvarlig, eller dersom forbudet må anses nødvendig for å bedre allmennhetens eller enkeltpersoners sikkerhet.

En person som dømmes til straff av fengsel for et lovbrudd som innbefatter bruk av vold eller truende atferd, kan ved dommen forbys å ha med hunder å gjøre. Forbud skal bli satt dersom en hund er brukt til lovbruddet.

Den som er forbudt å ha med hund å gjøre, kan ikke eie, besitte eller ha ansvar eller medansvar for eller hånd om en hund for kortere eller lengre tid.

Politiet kan ta hånd om, omplassere, selge eller om nødvendig avlive en hund dersom noen har å gjøre med hunden i strid med et endelig forbud etter § 22.

Forbudet kan begrenses til å gjelde for nærmere bestemte hundetyper eller hunder over en viss størrelse.

Forbudet skal gjelde for to år, men kan ved grove brudd fastsettes for en lengre periode. Dersom forbudet ikke overholdes og ved gjentatte brudd etter at første forbud er utløpt ilegges et varig forbud.

NOAH er enig i endringene som gjøres i § 22, som skal sikre at det er enklere å benytte seg av § 22 som et forebyggende virkemiddel for å sikre mot fremtidige lovbrudd og som sikrer at bestemmelsen er i tråd med alminnelig rettsfølelse. Vi er enig i at forbudet må være nødvendig av sikkerhetsårsaker, ikke av hensyn til den enkeltes utrygghetsfølelse. NOAH er også enig i endringene og kommentarene vedrørende løst hund/antall hunder/merking av hund/utrygghetsfølelse.

NOAH er enig i at avliving bare er aktuelt i de tilfeller det er “nødvendig”, og understreker at avliving aldri vil være nødvendig i de tilfeller mindre inngripende virkemidler som salg eller omplassering vil avhjelpe en eventuell risiko ved hundeholdet.

§ 23 Behandling av personopplysninger

Politiet kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når dette er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her.

Kongen kan gi forskrift om behandlingen, blant annet om formålet med behandlingen, behandlingsansvar, hvilke personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, bruk av automatiserte avgjørelser, adgangen til viderebehandling, utlevering, registerføring og tilgang til registre.

NOAH har ingen merknader til paragrafen.

Hundeloven § 24. Politiets forvaring, omplassering, salg og avliving av hund

§ 24. Politiets forvaring av hund

Politiet kan ta hånd om en hund dersom

a. vilkårene i § 10 er til stede.

b. vilkårene i §§ 18, 19 eller 20 er til stede,

c. hunden blir holdt, brukt eller avlet i oppdrett i strid med bestemmelser gitt i medhold av § 21.

Andre ledd oppheves.

Har politiet tatt hånd om hunden etter hjemler i denne lov, kan den holdes i forvaring inntil saken om salg, omplassering, utførsel eller avlivning er endelig avgjort.

NOAH er enig i at loven tidligere oppsett med dobbel regulering av avliving og omplassering førte til uheldig system i loven, og at det er oversiktlig om § 24 bare regulerer forvaring.

At politiet "kan" ta hunden i forvaring burde innebære en foreløpig vurdering av om mindre inngripende, forebyggende tiltak vil avhjelpe den eventuelle risikoen ved hundeholdet på en tilfredsstillende måte. I tillegg til at forvaring er en psykisk belastning for hunden selv, skaper det mye usikkerhet og fortvilelse for hundeholder. Det er heller ingen grunn til at hundeholder skal måtte pådra seg store kostnader ved forvaring hvis risikoen avhjelpes ved at hunden holdes hjemme med begrensinger i hundeholdet som som båndtvang, munnkurv, begrenset rett til å oppholde seg på visse steder og hjelp av adferdskonsulent m.m. I de tilfeller hvor hundeholder ikke etterkommer disse påleggene eller det er sannsynlig fra start at de sannsynligvis ikke vil bli etterkommet kan hunden tas i forvaring, da mindre inngripende tiltak klart ikke fører frem.

NOAH erfarer dessverre at ved gjeldende lov har politiet brukt trussel om umiddelbar forvaring og kostnadene forbundet med dette, som middel til å presse hundeeier til umiddelbar avliving (mens politiet ledsager hundeeier). Dette er også brukt ved bagatellmessige fornærmelser. NOAH anser dette for et sterkt kritikkverdig utidig press i tilfeller der virkemidler etter § 17 burde være mer enn tilstrekkelige. NOAH viser her bl.a. til «tips» fra Agder Politidistrikt hvor det bl.a. skrives:

«Forutsatt at de materielle vilkår for avlivning er til stede, prøver en å få eiers samtykke til avlivning. Gis samtykke kjøres hunden umiddelbart til veterinær for avlivning, slik at en unngår problematikk omkring eventuell tilbaketrekking av samtykke. Rapporter mv. Skrives etter at hunden er avlivet. (...) Normalt bør det gis utsatt iverksettelse hvis eier ber om dette. Klageadgangen ville ellers ha blitt illusorisk. Men det er viktig å merke seg at det kan settes vilkår om hundeeier skal betale kostnadene knyttet til avlivningssaken. Dette vil i første rekke gjelde kennelkostnader hvis hunden holdes i beslag. I en sak fra vårt distrikt kom disse på over kr 100.000,-. Settes det vilkår om betaling av kostnader bør det forskuddsbetales. Følger ikke hundeeier de vilkår som er satt, kan vedtaket settes i verk straks. Treffes det vedtak om avlivning bør det tas beslag i hunden.»¹⁰

Det fremgår klart her at man velger avliving som førstevalg, og «presser» eier til umiddelbar avliving ved å forespeile dyre kennelkostnader. Dette bidrar til en kritikkverdig forskjellsbehandling der mer bemidlede personer har større rettsikkerhet enn ubemidlede.

Departementet burde vurdere om det er nødvendig å lovfestes hvilke rettigheter hundeeier har når hunden er i forvaring. Hundeeier vil vanligvis ha ansvar for å sørge for at de hunden overlates til har tilstrekkelig kompetanse til å behandle den på en forsvarlig måte, og burde derfor ha krav på informasjon om hvordan hunden har det i forvaring. Ofte vil hundeeier betale kostnadene for forvaring uten særlig innflytelse over hvordan hunden har det. Derfor er det naturlig at hundeeier har oversikt over hvordan hunden behandles og har den innflytelse på

¹⁰ <https://www.okokrim.no/avlivning-av-hund.416136.no.html>

oppholdet som er nødvendig for å sørge for at hundens rettigheter etter dyrevelferdsloven og forskrift om omsetning og midlertidig hold av dyr oppfylles.

NOAH foreslår følgende endringer:

*Har politiet tatt hånd om hunden etter hjemler i denne lov, kan den holdes i forvaring inntil saken om salg, omplassering, utførsel eller avlivning er endelig avgjort. **Forvaring skal kun benyttes i de tilfeller risiko ikke kan forhindres ved mindre inngripende tiltak. Eier har rett til å besøke en hund i forvaring.***

§ 24 a. Overtredelsesgebyr

Kongen kan gi nærmere forskrifter om overtredelsesgebyr ved forsettlig eller uaktsomt brudd på lovens § 6 første og andre ledd og eventuelt tredje ledd, ved forsettlig eller uaktsomt brudd på forskrifter gitt med hjemmel i §§ 11 og 12, og forsettlig eller uaktsomt brudd på forskrifter gitt med hjemmel i § 13.*

Forskriften skal fastsette nærmere bestemmelser om beregning av overtredelsesgebyr og mulighet for at andre offentlige myndigheter enn politiet kan utstede gebyret.

*Vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. *dersom alternativ 2 for § 6 blir gjort gjeldende.*

NOAH støtter forslaget om å vedta hjemmel for illeggelse av overtredelsesgebyr. Det er positivt at departementet i større grad fokuserer på mindre inngripende virkemidler rettet mot hundeholder, som gjør det mulig å gripe inn på et tidligere tidspunkt for å avverge fremtidig uheldige situasjoner som etter nåværende lov kunne endt i avliving.

Det stilles spørsmål ved om skillet mellom administrative tiltak som overtredelsesgebyr og straffereaksjoner som bot etter § 28 burde klargjøres. Paragrafene 6, 7, 11 og 12 er dekket av begge bestemmelser og undergitt samme skyldkrav. Det må ikke være opp til tilfeldighetene hvorvidt en reaksjonen er overtredelsesgebyr eller bot. I dyrevelferdsloven er skille ivaretatt gjennom vilkår om uaktsomhet for illeggelse av overtredelsesgebyr og "grov" uaktsomhet for illeggelse av bot, jf. henholdsvis dvl. §§ 34 og 37.

Det foreslås at hjemmelen også omfatter overtredelsesgebyr etter § 3 og § 3a. Dette er i tråd med dyrevelferdsloven, hvor det er mulighet for å illegge overtredelsesgebyr for overtredelse av kompetanse og ansvarsparagrafen i § 6, jf. § 34. Det er viktig at bestemmelsene kan håndheves for å sikre reell forebyggende effekt.

NOAH foreslår følgende endring:

*Kongen kan gi nærmere forskrifter om overtredelsesgebyr ved forsettlig eller uaktsomt brudd på lovens **§3, § 3a, § 6 første (...)***

Hundeloven § 25 Saksbehandling, overprøving og iverksetting av vedtak

§ 25 Saksbehandling, overprøving og iverksetting av vedtak

Politiets vedtak etter loven er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Vedtak kan påklages til Politidirektoratet, jf. forvaltningsloven kapittel V. Blir vedtaket brakt inn for domstolen, kan retten prøve alle sider av saken.

Om utsatt iverksetting ved klage gjelder forvaltningsloven § 42. Politiet kan alltid kreve at klageren løpende og til rett tid betaler kostnadene ved forvaring, jf. § 26.

Politiet sørger for at avliving skjer. Den skal foregå etter reglene i lov om dyrevelferd.

NOAH deler departementets syn når det gjelder klagemulighet på vedtak om umiddelbar avliving, og mener dette er viktig for å kontrollere bruken av umiddelbar avliving som virkemiddel og for å sikre rettssikkerheten også hvor den opprinnelige skaden er uopprettelig.

Det er viktig at bruken av avliving som virkemiddel der andre mindre inngripende virkemidler vil være tilstrekkelig, reduseres i loven. NOAH er derfor fornøyd med at departementet ikke vil videreføre avliving som reaksjon på utestående betaling og heller ønsker å ta i bruk mer forholdsmessige virkemidler. Primært mener NOAH det er stor risiko for ulikhet for loven, med diskriminering av mindre bemidlede personer, når kostander til forvaring kreves av eier. Det vil være mer rimelig at et eventuelt krav mot eier kommer når saken er ferdigbehandlet, og at det da er mulig å inngå en betalingsplan. At rettssikkerheten kompromitteres av økonomiske grunner er ikke heldig. Videre kommentarer om dette tas imidlertid under § 26.

Det er viktig at hundeloven anerkjenner samfunnsorganisasjoners rett til å klage på forvaltningsvedtak som berører deres interesseområde, enten i lov eller forarbeider. Hunder er ikke bare beskyttet som del av noens eiendomsrett, men også ut fra deres egenverdi, jf. § 3. Dette gjelder også eide dyr - at dyret har en eier fratar ikke dyret rettsvernet som har blitt gitt etter dyrevelferdsloven. Hundens rettigheter må oppfylles og kontrolleres uavhengig av hundeholders evne og vilje til å klage. NOAH har erfart saker der hundeholder er uegnet, og der hunden bør omplasseres og ikke avlives - endog saker der uegnet hundeholder heller vil at hunden skal avlives enn omplasseres. Det er viktig at hunder ikke har dårligere rettsvern enn andre dyr (for eksempel ville dyr), og at organisasjoner med henblikk til hundens - og ikke eiers - interesse, kan påklage avliving. NOAH anbefaler at dette omtales i forarbeidene for å unngå en ytterligere langdryg prosess om rettslig klageinteresse som NOAH har hatt med POD over de siste årene. Denne resulterte i at POD ikke kategorisk kunne avslå slik interesse, men tok unødig tid for NOAH, da POD urettmessig avslø klageinteresse og utsatte organisasjonen for en urimelig lang saksgang.

NOAH har vært - og er - kritiske til at POD er eneste og siste klageorgan. I realiteten har man etter vedtak fra politiet (som kan komme på sted og kobles til umiddelbar forvaring), kun en klagemulighet. POD har i praktisering av gjeldende lov vist seg å være av den oppfatning av avliving er et førstevalg, og at det bør være «lav terskel» for avliving (jmf uttalelser i rettsak om Bob og Rambo). Selv om loven endres, har POD vist med gjeldende lov at de er innstilt på å tolke loven på en måte som lettere resulterer i avliving selv om ikke lovgiver mente det slik. Dette har dessverre senket tillitten til POD som klageorgan. Det kan også hevdes at kollegiale bånd mellom politiet og POD utgjør et potensielt problem i større grad enn for andre forvaltningslinjer. I tillegg innehar ikke POD selvstendig hundekunnskap som er nødvendige for slike vedtak. I og med at sakkyndig vurdering er ment å kun kunne kreves i første instans, er det heller ikke mulig å tilføre faglig kunnskap utover det saken allerede innehar. En vurdering av POD vil derfor ikke innebære en faglig overprøving av en eventuell feil avgjørelse, slik man har mulighet til i andre forvaltningslinjer. Det vil slik NOAH ser det, kun være en revurdering av de juridiske kriteriene. Dette er uheldig. NOAH har allerede foreslått at Mattilsynet, som dyrefaglig forvaltningsorgan, skal involveres når det gjelder vedtak om avliving etter §§ 18, 18a. Uavhengig av om dette blir inkorporert eller ikke, vil NOAH foreslå at man for det mest inngripende tiltaket - avliving - har en klagemulighet til Mattilsynet for å sikre at også den hundefaglige siden av saken får en reell klagebehandling. Mindre inngripende tiltak - inkludert omplassering - vil det være mindre behov for å underkaste en slik vurdering. NOAH foreslår at den foreslåtte klageadgangen begrenses til å gjelde mulighet for omgjøring av et avlivingsvedtak til et omplasseringsvedtak. Selv om dette ikke representerer en «normal kommandolinje», kan ikke NOAH se noen annen mulighet for at det blir en reell faglig forsvarlig klagebehandling for det mest inngripende tiltaket.

NOAH foreslår følgende endring:

*Politiets vedtak etter loven er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Vedtak kan påklages til Politidirektoratet, jf. forvaltningsloven kapittel V. **Avlivingsvedtak fra Politidirektoratet kan påklages til Mattilsynet, som kan omgjøre slike vedtak til vedtak om omplassering. Blir vedtaket brakt inn for domstolen, kan retten prøve alle sider av saken.***

Hundeloven § 26. Ansvar for kostnader

§ 26 Ansvar for kostnader

Tiltak etter hundeloven kan gjennomføres for hundeholderens regning.

Der vedtak om avlivning kjennes ugyldig i retten skal 70 % av oppstillingskostnadene anses som en del av hundeholderens saksomkostninger.

Politiets krav etter reglene i første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

NOAH er enig med departementet om at det må gjøres endringer i reglene om fordelingen av kostnader ved tiltak etter hundeloven. Det er klart et steg i riktig retning at utgangspunktet endres fra "skal" til "kan", selv om hovedregelen fortsatt er at hundeholder bærer kostnadene. Usikkerhet og frykt knyttet til store økonomiske konsekvenser kan nok fortsatt bidra til at hunder avlives urettmessig, og at personer ikke klager på vedtaket de ellers hadde klaget på, hvis de ikke hadde risikert store utgifter. Paragrafen innebærer fortsatt en diskriminering ut i fra økonomi, da kostnadene for konfiskering av hunden bidrar til å gjøre klageadgang illusorisk for flere. Det er sterkt problematisk at rettsikkerhet er avhengig av økonomi. Hvis vedtaket endres til gunst for hundeholder av klageinstansen burde nødvendige kostnader dekkes av det offentlige. NOAH er glade for at en slik tankegang har fått gjennomslag i de tilfeller hundeholder vinner frem i retten. Dette burde også gjelde ved klage på forvaltningsvedtak. Det vil ikke være i hundeholders interesse at hunden blir tatt i forvaring uten at lovens vilkår er oppfylt og det er derfor urimelig at enkeltpersoner skal bære kostnadene for uriktige vedtak fra forvaltningen. Dette burde komme klart frem av loven, og ikke bare omfattes av en skjønsmessig "kan" vurdering.

Ideelt sett bør hele kostnaden fratres ved uriktige vedtak - dette betyr jo at hundeeier er utsatt for urettmessighet av det offentlige, og skal ikke måtte belastes økonomisk mer enn vedkommende har blitt gjennom egne utgifter til advokat, tidsbruk m.m. NOAH foreslår imidlertid ikke dette primært, da det viktigste er å sikre at økonomiske hensyn ikke hindrer rettsikkerheten og klageadgangen (se under):

Det kan være problematisk at instansen som avgjør gyldigheten av vedtaket også har økonomisk interesse i at vedtaket er gyldig. Det er viktig å sikre at økonomiske hensyn ikke kan innvirke på klagevurderingen. Av denne grunn mener NOAH først og fremst at hundeholder ikke skal bære kostnadene ved forvaring i første omgang, men at eventuelt krav etter at saken er ferdigbehandlet kan tilkomme. Dette er i tråd med svensk og dansk rett. Dersom forvaltningen må stå for løpende utgifter og risikerer at disse blir endelige, vil det trolig heve terskelen for dårlig begrunnede vedtak. Imidlertid vil det ikke hindre godt begrunnede vedtak, da man i disse tilfellene vil kunne komme med økonomiske krav. Det vil også være et insitament for politiet til å ikke bruke unødig lang tid på saksbehandling, dersom de selv må stå for kostander i første omgang. Videre kan det bidra til at forvaring - som i seg selv er et inngripende tiltak - kun brukes der det er helt nødvendig, og at andre tiltak brukes i større grad.

NOAH deler departementets syn i følgende: «Ved at departementets øvrige endringsforslag til hundeloven styrker bruken av andre virkemidler, kan forvaring begrunnet i vedtak om avlivning og klager på slike vedtak få et mindre omfang. Det er også viktig ut fra dyrevelferdshensyn at forvaring ikke benyttes i større grad enn nødvendig.» Men i og med at politiet har lagt seg til en svært uheldig praksis med nåværende lov om å ty til avliving eller umiddelbar forvaring som det «enkleste», mener NOAH det kreves en total omlegging av kostnadssystemet for å hindre at man viderefører nåværende praksis på tross av ny lov.

Det oppleves svært umoralsk og uheldig at hundeholder skal måtte bære kostnadene for en avliving som ikke er ønsket av hundeholder selv. Avliving skjer i det offentliges interesse, ikke hundeholders.

For øvrig er det først og fremst kostnader til forvaring og avliving som er problematiske. Kostnader til sikringstiltak, kurs, veterinærsekk m.m. mener NOAH det er i orden å belaste eier - dette er som oftest positive tiltak for hunden, selv om de skulle vise seg å være «unødige».

På denne bakgrunn foreslår NOAH følgende endringer i bestemmelsen:

§ 26 Ansvar for kostnader

*Tiltak etter hundeloven kan gjennomføres for hundeholderens regning. **Avliving som følger av vedtak gjennomføres på statens regning. Kostnader til oppstalling skal bæres av staten inntil saken er ferdigbehandlet, hvorefter de kan kreves av hundeholder.***

Der klageinstansen endrer vedtak om avliving til gunst for hundeholder skal staten stå for 70 % av oppstillingskostnadene.

Der vedtak om avlivning kjennes ugyldig i retten skal 70 % av oppstillingskostnadene anses som en del av hundeholderens saksomkostninger.

Politiets krav etter reglene i første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

Hundeloven § 28. Straff

§ 28 Straff

Med bøter straffes en hundeholder som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 4-7 jf. § 9 eller forskrifter eller enkeltvedtak etter §§ 6, 7, 11, 12.

Kongen kan gi nærmere bestemmelser om botens størrelse.

Med bøter eller fengsel inntil seks måneder og bot straffes en hundeholder som forsettlig eller uaktsomt har unnlatt å forebygge eller avverge at hunden rettsstridig

a. angriper eller skader person,

b. jager, angriper eller skader dyr,

Ved angrep på hjortevilt regnes grunneier, jakt- eller fangstberettiget i området og viltorganene som fornærmet.

Med bøter eller fengsel inntil seks måneder og bot straffes den som forsettlig eller uaktsomt

a. unnlater å etterkomme pålegg og forbud nedlagt av politiet i samsvar med lovens § 17, eller

b. overtrer forbud gitt ved §§ 19, 21, 22 eller ved forskrifter eller enkeltvedtak gitt etter disse bestemmelsene.

På samme måte straffes forsøk.

NOAH er enig i strafferammene burde nyanseres slik at mindre overtredelser straffes med overtredelsesgebyr. Det skaper et tydeligere skille mellom mindre ulemper ved hundehold og uforsvarlig hundehold. NOAH har ingen mening om hvorvidt det bør skilles mellom skade på menneske og dyr ift straff (fengsel) for eier. Det viktige er at ikke hunder avlives urettmessig for forhold som eier kunne ha hindret. For å sikre at ikke avliving praktiseres som «straff», er det bra å også kunne ilegge eier en streng straff ved grov uaktsomhet (eller overlegg) ved hendelser med dyr. Det er straffen mot eier som bør være «ris bak speilet», ikke avliving av hunden (dette skal kun vurderes ut i fra fremtidig risiko, der andre tiltak alene eller i kombinasjon ikke er tilstrekkelige).

NOAH mener at noen brudd som er listet opp under femte ledd i § 28 – når en unnlater å etterkomme pålegg eller bryter forbud i samsvar med § 17 (forebyggende tiltak) – bør heller være gjenstand for overtredelsesgebyr enn straff i form av bot eller fengsel. Det samme bør gjelde for brudd på §§ 11 og 12. Straffansvar bør først og fremst være aktuelt når personen ikke har etterkommet pålegg gjentatte ganger eller når brudd er av alvorlig karakter.

Paragraf 18 og 28 burde operere med et klarere skille mellom vurderingen av om hunden skal avlives fordi den utgjør en fremtidig risiko og vurderingen av hvilke straffereaksjon som er riktig sett i lys av hendelsens alvorlighet og eiers manglende aktsomhet. Både ved på angrep og skade på personer, og ved jaging, angrep eller skader på dyr, vil eiers kompetanse og aktsomhet i stor grad være avgjørende for om uheldige hendelser forebygges eller

avverges. Hvis hundeholder forsettlig eller uaktsomt har unnlatt å forebygge angrep eller skader og hunden ikke utgjør en større risiko i fremtiden enn andre hunder er det mer naturlig og hensiktsmessig at hunden omplasseres og hundeholder straffes etter § 28, enn at hunden avlives.

NOAH kan ikke se at det er strafferettslig mulig å fastsette at grunneier, jakt- eller fangstberettiget i området og viltorganene er å anses som fornærmet. Ingen kan påberope seg eiendomsrett til viltet i Norge. Først når viltet er felt på lovlig vis, kan rettighetshaveren påberope seg eiendomsretten til dyret. Det er dermed ingen grunn til offentlig påtale for å beskytte interessene av grunneieren eller de andre nevnte; det eneste grunnlaget for offentlig påtale er at de ville dyrene er blitt skadet eller drept uten lovlig grunnlag og i strid med regelverket som utgjør brudd på både viltloven, naturmangfoldloven, dyrevelferdsloven og hundeloven. NOAH mener at fjerde ledd bør dermed strykes.

Det er merkelig at brudd på § 8 verken kan straffes eller være gjenstand for administrativ sanksjon. Det er ikke noen grunnlag til å unnta bestemmelsen som regulerer bruk av hund til jakt og jakthundtrening fra håndhevingstiltak.

NOAH mener at forsøk bør ikke være straffbart, og ser vanskelig for seg situasjoner der dette vil være relevant. Vi henviser her til Justisdepartementets uttalelse i høringsnotatet til dyrevelferdsloven:

«Justisdepartementet uttaler at straffeansvaret etter utkastet på enkelte punkter går lengre enn straffeloven ved at forsøk og medvirkning skal straffes på lik linje med fullbyrdet forbrytelse, og kan ikke se noen begrunnelse for at straffeansvaret etter dyrevelferdsloven skal gå lengre enn straffeloven. De understreker at et så vidtrekkende straffeansvar som utkastet legger opp til ikke er lett å forene med de alminnelige prinsippene for kriminalisering.»

Departementet kom til at det ikke var hensiktsmessig å straffebelegge forsøk på overtredelse av dyrevelferdsloven.

På denne bakgrunn foreslår NOAH følgende endringer:

§ 28 Straff

Med bøter straffes en hundeholder som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 4-7 jf. § 9 eller forskrifter eller enkeltvedtak etter §§ 6, 7, 8, 9, 11, 12.

Kongen kan gi nærmere bestemmelser om botens størrelse.

Med bøter eller fengsel inntil seks måneder ~~eller begge deler og bøt~~ straffes en hundeholder som forsettlig eller uaktsomt har unnlatt å forebygge eller avverge at hunden rettsstridig

a. angriper eller skader person,

b. jager, angriper eller skader dyr,

~~Ved angrep på hjortevilt regnes grunneier, jakt- eller fangstberettiget i området og viltorganene som fornærmet.~~

Med bøter eller fengsel inntil seks måneder og bøt straffes den som forsettlig eller uaktsomt

*a. unnlater å etterkomme pålegg og forbud nedlagt av politiet i samsvar med lovens § 17 **gjentatte ganger**, eller*

b. overtrer forbud gitt ved §§ 19, 21, 22 eller ved forskrifter eller enkeltvedtak gitt etter disse bestemmelsene.

~~På samme måte straffes forsøk.~~

§ 29 Svalbard

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold, herunder at forskrifter og enkeltvedtak etter loven skal kunne vedtas av andre instanser enn ellers.

NOAH har ingen merknader til paragrafen, og mener det er fornuftig med en senere gjennomgang av forskrift.

Konklusjon

NOAH ser svært positivt på at departementet har gjort en grundig jobb i diskusjon av paragrafene, og gjennomgående har til hensikt å forebygge og hindre både uheldige hendelser og vedtak om avliving. NOAH stiller seg bak departementets uttalelse om at avliving alltid er siste utvei. NOAH er svært fornøyd med at det fremgår at vekt skal legges på hundefaglig/etologisk så vel som veterinær kompetanse i tolkning av loven, og at loven skal anerkjenne de positive effektene av hunder i samfunnet.

Flere steder mener NOAH imidlertid at departementets ønsker, slik de fremkommer i høringsbrevet, bedre gjenspeiles av loven med NOAHs foreslåtte endringer. Vi håper derfor departementet ser disse som formålstjenlige.

Med vennlig hilsen

NOAH - for dyrs rettigheter

Siri Martinsen
Leder og veterinær

Katrin Vels
Juridisk fagansvarlig

Amalie Lunde
Jurist og fagmedarbeider